

ANALELE UNIVERSITĂȚII DIN BUCUREȘTI - SERIA DREPT

Despre nevoia unei abordări coerente în materia măsurilor asigurătorii dispuse în procesul penal. 18 propuneri de modificare a Codului de procedură penală

Conf. univ. dr. Andra-Roxana Trandafir

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Vicențiu-Răzvan Gherghe

Procuror, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție

Rezumat: *Articolul analizează principalele probleme ridicate de textele de lege în materia măsurilor asigurătorii înființate în cursul procesului penal, pentru a propune, acolo unde este cazul, modificările legislative necesare. Pornind de la amploarea acestor măsuri și ținând seama de efectele pe care acestea le produc asupra patrimoniului persoanelor la ale căror bunuri se referă Propunerile de modificare au în vedere condițiile generale de luare a măsurilor asigurătorii, contestația, verificarea periodică a măsurilor și cererea de ridicare a acestora. O atenție specială este acordată necesității reglementării unei proceduri privind adaptarea măsurilor asigurătorii, care în prezent ridică numeroase probleme în practica organelor judiciare.*

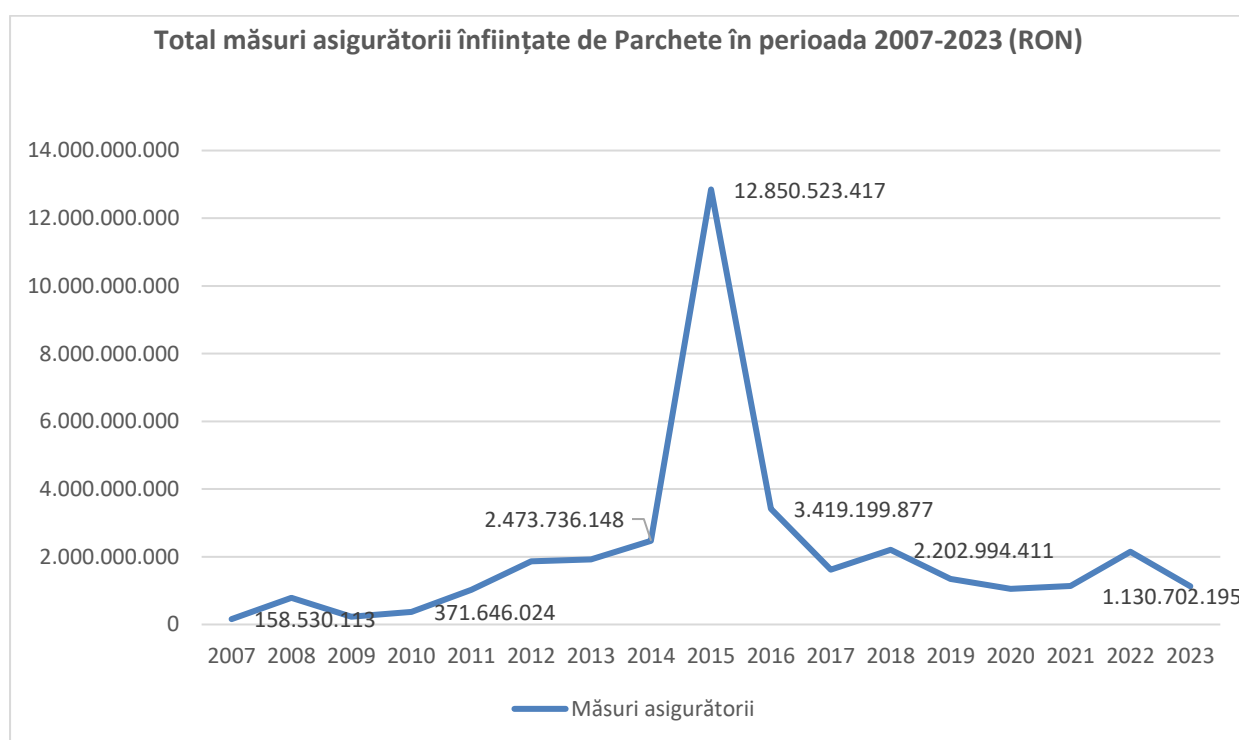
Cuvinte cheie: *măsuri asigurătorii, contestația în materia măsurilor asigurătorii, verificarea periodică, cererea de ridicare a măsurilor asigurătorii, adaptarea măsurilor asigurătorii.*

On the need of a coherent approach concerning the precautionary measures ordered during the criminal trial. 18 proposals for the amendment of the Criminal Procedure Code

Abstract: *The article analyses the main problems raised by the legal texts on precautionary measures established during criminal proceedings in order to propose, where necessary, the necessary legislative amendments. The proposals for amendments are based on the scope of these measures and the effects they have on the assets of the persons to whom they relate. Therefore, the paper analyses the need for modifications concerning the general conditions for taking precautionary measures, challenging precautionary measures, periodic review of measures and requests for their lifting. Particular attention is paid to the need to regulate a procedure for adapting precautionary measures, which currently poses many problems in judicial practice.*

Key words: *precautionary measures, challenging precautionary measures, periodic review of precautionary measures, request for lifting of precautionary measures, adaptation of precautionary measures.*

Măsurile asigurătorii au fost, multă vreme, „Cenușăreasa procesului penal”. Afirmatia s-ar putea să stârnească râsul, dar nu este mai puțin adevărată. Aproape ignorate de legiuitor în redactarea noului Cod de procedură penală, care a preluat textele ca atare din vechea reglementare, măsurile asigurătorii au cunoscut o efervescență imediat după adoptarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală¹. Astfel, dacă în 2010 valoarea acestora era de 371.646.024 RON (luând în calcul măsurile asigurătorii înființate de organele de urmărire penală), aceasta aproape s-a triplat în 2011, pentru a ajunge la un maxim de 12.850.523.417 RON în anul 2015. Situația valorii acestor măsuri este prezentată în graficul de mai jos.² Inclusiv în prezent, când valoarea totală a măsurilor asigurătorii pare a fi revenit undeva la nivelul anului 2011, efectele pe care acestea le produc asupra patrimoniului persoanelor vizate fac ca toți ochii să fie ațintiți asupra lor.

Odată cu această efervescență, problemele de drept legate de măsurile asigurătorii au explodat, ceea ce a condus la mai multe modificări ale Codului de procedură penală³ în

¹ M.Of. nr. nr. 486 din 15 iulie 2010.

² Informațiile sunt conținute în Rapoartele de activitate ale Ministerului Public, disponibile la adresa www.mpublic.ro.

³ Este vorba despre:

- Legea nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M.Of. nr. 961 din 24 decembrie 2015), prin care s-au modificat art. 252 și 252¹ C.pr.pen.

- O.U.G. nr. 18/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru completarea art. 31 alin. (1) din Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară (M.Of. nr. nr. 389 din 23 mai 2016), care a modificat art. 250 și 251 și a introdus art. 250¹ C.pr.pen.;

- Legea nr. 228/2020 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul penal în vederea transpunerii unor directive ale Uniunii Europene (M.Of. nr. 1019 din 2 noiembrie 2020), care a modificat art. 249 și 250¹ C.pr.pen.;

această materie și ale Legii nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative⁴. Pentru a înțelege dificultatea practicienilor de a „naviga” printre aceste măsuri, este suficient să luăm exemplul art. 252³ alin. (3) C.pr.pen., care a fost modificat de două ori într-un interval de doar cinci zile în anul 2023.

Tot acest context a făcut și ca instanțele să se confrunte cu numeroase dosare în care se discută aspecte privind măsurile asigurătorii, în special după introducerea în Codul de procedură penală a art. 250² C.pr.pen. Prin urmare, am asistat și la admiterea unor excepții de neconstituționalitate⁵ și respingerea altora⁶, pronunțarea a două recursuri în

- Legea nr. 6/2021 privind stabilirea unor măsuri pentru punerea în aplicare a Regulamentului (UE) 2017/1.939 al Consiliului din 12 octombrie 2017 de punere în aplicare a unei forme de cooperare consolidată în ceea ce privește instituirea Parchetului European (M.Of. nr. 167 din 18 februarie 2021), prin care s-a introdus art. 250² C.pr.pen.;

- Legea nr. 230/2022 privind modificarea și completarea Legii nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative, precum și pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (M.Of. nr. 734 din 21 iulie 2022), prin care s-au modificat art. 252, 252¹ și 252² C.pr.pen.;

- Legea nr. 201/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea altor acte normative (M.Of. nr. 618 din 6 iulie 2023), prin care s-a modificat art. 252³ C.pr.pen.;

- Legea nr. 214/2023 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală, precum și pentru modificarea Legii nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative (M.Of. nr. 634 din 11 iulie 2023), prin care s-au modificat art. 252¹ și 252³ C.pr.pen..

⁴ În afară de cele două modificări indicate mai sus, Legea nr. 318/2015 fusese modificată și de O.U.G. nr. nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene (M.Of. nr. 1116 din 29 decembrie 2018).

⁵ Este vorba despre:

- Decizia CCR nr. 24/2016 (M.Of. nr. nr. 276 din 12 aprilie 2016), prin care s-au stabilit următoarele: „Admite excepția de neconstituționalitate ridicată direct de Avocatul Poporului și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 250 alin. (6) din Codul de procedură penală care nu permite și contestarea luării măsurii asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară ori de către instanța de judecată este neconstituțională.”;

- Decizia CCR nr. 354/2018 (M.Of. nr. 579 din 9 iulie 2018), prin care s-au stabilit următoarele: „Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de Societatea Comsid - S.R.L. prin Expert Insolvență SPRL în Dosarul nr. 3.370/97/2013/a16 al Curții de Apel Alba Iulia - Secția penală și constată că soluția legislativă cuprinsă în art. 252³ alin. (3) teza finală din Codul de procedură penală care nu permite, în cursul judecății, contestarea luării de către instanță a măsurii valorificării bunurilor mobile sechestrate este neconstituțională.”

- Decizia CCR nr. 11/2023 (M.Of. nr. 503 din 08 iunie 2023), prin care s-au stabilit următoarele: „Admite excepția de neconstituționalitate ridicată de reprezentantul Ministerului Public în Dosarul nr. 2.270/2/2016/a1**/a2 al Curții de Apel București - Secția I penală și constată că dispozițiile art. 252¹ alin. (1) din Codul de procedură penală și ale art. 29 alin. (1), (3) și (4) din Legea nr. 318/2015 pentru înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate și pentru modificarea și completarea unor acte normative sunt neconstituționale în măsura în care nu prevăd judecătorul de cameră preliminară printre organele judiciare care pot dispune valorificarea bunurilor mobile sechestrate.”

⁶ Pentru a nu încărca (și mai mult) textul, nu le vom enumera aici. Menționăm însă că numai cu referire la art. 249 C.pr.pen., sunt cel puțin 10 excepții de neconstituționalitate respinse; mult mai multe vizează art. 250 C.pr.pen., inclusiv după pronunțarea Deciziei CCR nr. 24/2016. A se vedea, pentru prezentarea acestor decizii, D.M. Morar (coord.), Codul de procedură penală în jurisprudența Curții Constituționale. Comentarii pe articole, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 656 și urm.

interesul legii⁷, precum și a unei hotărâri prealabile⁸ (în materie civilă) și respingerea altora (în materie civilă⁹ și penală¹⁰).

Arătam, cu altă ocazie¹¹, că, pe măsură ce asistăm la o restrângere a drepturilor persoanelor ale căror bunuri sunt supuse măsurilor asigurătorii, pe care o realizează, în esență, legiuitorul, atunci când acordă puteri mai largi pentru organele judiciare în vederea eficientizării recuperării produsului infracțiunii, aceasta este dublată aproape concomitent de extinderea altor drepturi ale aceluiași persoane, ceea ce a condus la recunoașterea, de către instanțe, a unui standard național ridicat de protecție a dreptului de proprietate.

Doctrina nu putea rămâne insensibilă la aceste schimbări, ceea ce a făcut ca despre măsuri asigurătorii să se scrie mult în ultimii ani. Dacă majoritatea materialelor, inclusiv unele dintre cele scrise de noi, și-au propus să discute critic problemele apărute în practică ori să ofere soluții *de lege lata*, ne propunem de data aceasta, să facem un pas înainte și să formulăm mai multe sugestii concrete de modificare a textelor de lege, astfel încât legiuitorul să nu mai „peticească” dispozițiile privind măsurile asigurătorii în funcție de o unică nevoie exprimată în expunerea de motive, ci să aibă în vedere o abordare integrată a problemelor care ar trebui remediate.

Am grupat propunerile de modificare în ceea ce privește condițiile generale de luare a măsurilor asigurătorii (I), contestația (II), verificarea măsurilor (III) și cererea de ridicare a acestora (IV). Dintr-o nevoie izvorâtă din practica tot mai diversă în materie, am dedicat o secțiune distinctă adaptării măsurilor asigurătorii, care nu ar putea fi acoperită decât prin soluții „gospodărești” (și, deci, utile), deja admise de unele organe judiciare (V). La final (VI),

⁷ Este vorba despre:

- I.C.C.J. – Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 19/2017 (M.Of. nr. 953 din 4 decembrie 2017), prin care s-au stabilit următoarele: „Atunci când se instituie măsuri asigurătorii în procesul penal nu este necesar să se indice sau să se dovedească ori să se individualizeze bunurile asupra cărora se înființează măsura asigurătorie.”

- I.C.C.J. – Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 2/2018 (M.Of. nr. 463 din 5 iunie 2018), prin care s-au stabilit următoarele: „Cu referire la dispozițiile art. 249 din Codul de procedură penală (art. 163 din Codul de procedură penală de la 1968) și art. 2.345 din Codul civil, existența unui sechestrul asigurător penal asupra imobilelor unei persoane fizice sau juridice nu suspendă executarea silită începută de un creditor ipotecar, al cărui drept de ipotecă asupra aceluiași bunuri a devenit opozabil terților anterior înființării măsurii asigurătorii din procesul penal și nu determină nulitatea actelor de executare ulterioare înființării măsurii asigurătorii din procesul penal asupra aceluiași bunuri.”

⁸ I.C.C.J. – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie civilă, decizia nr. 1/2020 (M.Of. nr. nr. 147 din 25 februarie 2020), prin care s-au stabilit următoarele: „În interpretarea dispozițiilor art. 91 alin. (1), art. 102 alin. (8) și art. 154-158 din Legea nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, cu modificările și completările ulterioare, raportate la dispozițiile art. 249 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală (respectiv art. 163 alin. 1 și 2 din Codul de procedură penală de la 1968), existența unor măsuri asigurătorii înființate în cadrul unui proces penal asupra bunurilor unei persoane juridice, anterior deschiderii procedurii insolvenței, în vederea confiscării speciale, a reparării pagubei produse prin infracțiune sau a garantării executării cheltuielilor judiciare: a) nu suspendă procedura de lichidare prevăzută de Legea nr. 85/2014 în ceea ce privește bunul sechestrat; b) nu este de natură a indisponibiliza bunul asupra căruia a fost începută procedura de valorificare conform dispozițiilor Legii nr. 85/2014; c) nu împiedică lichidarea bunurilor efectuată de lichidatorul judiciar în exercitarea atribuțiilor conferite de Legea nr. 85/2014.”

⁹ Decizia CCR nr. 20/2017 (M.Of. nr. 349 din 11 mai 2017).

¹⁰ Decizia CCR nr. 38/2022 (M.Of. nr. nr. 671 din 05 iulie 2022), Decizia CCR nr. 44/2022 (M.Of. nr. 1205 din 15 decembrie 2022), Decizia CCR nr. 64/2022 (M.Of. nr. 1175 din 08 decembrie 2022).

¹¹ A.R. Trandafir, 10 ani de transformări în materia măsurilor asigurătorii, prezentare susținută la Conferința „10 ani de la intrarea în vigoare a Codurilor penale”, organizată de Facultatea de Drept a Universității din București și Editura Hamangiu la 1-2 februarie 2024.

vom propune o nouă versiune a capitolului destinat măsurilor asigurătorii, fără a ne concentra însă, la acest moment, pe dispozițiile legale privind procedura de aplicare propriu-zisă a sechestrului (art. 251-253 C.pr.pen.), valorificarea anticipată a bunurilor supuse măsurilor asigurătorii (art. 252¹ - 252⁴ C.pr.pen.) ori pe restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare (art. 255 și 256 C.pr.pen.).

Prealabil analizei noastre, menționăm și că, deși *conținutul* este relativ identic, în versiunea sa inițială, Legea nr. 135/2010 se îndepărtase deja de la structura Codului de procedură penală anterior în ceea ce privește *ordinea* articolelor care reglementau măsurile asigurătorii (condițiile generale de luare – organele care le aduc la îndeplinire – procedura sechestrului – procesul-verbal de sechestrul și inscripția ipotecară – poprirea – contestarea măsurilor asigurătorii – valorificarea anticipată a bunurilor supuse măsurilor asigurătorii). Astfel, la intrarea sa în vigoare, Codul de procedură penală prevedea, în ordine, condițiile generale de luare a măsurilor asigurătorii, *contestarea măsurilor asigurătorii* (luate de procuror sau care vizează modul de aducere la îndeplinire a celor luate de procuror ori de instanță), organele care le aduc la îndeplinire, procedura sechestrului, *valorificarea anticipată a bunurilor supuse măsurilor asigurătorii*, procesul verbal de sechestrul și notarea sau înscrierea ipotecară, *poprirea*. Ar fi poarte util ca legiuitorul să regândească chiar așezarea articolelor în capitolul destinat măsurilor asigurătorii, pentru ca acestea să se constituie într-o structură logică, de forma (apropiată de reglementarea anterioară): condițiile de luare a măsurilor asigurătorii, modalitatea de aducere la îndeplinire și conținutul acestora - dat fiind că luarea măsurilor este întotdeauna executorie, deci contestația nu trebuie reglementată înainte de a ști ce și cum aducem la îndeplinire (ar fi incluse aici: organele care le aduc la îndeplinire, procedura sechestrului, procesul verbal de sechestrul și notarea sau înscrierea ipotecară, poprirea), contestația, verificarea periodică, valorificarea anticipată. Practic, ordinea articolelor în numerotarea actuală ar fi: 249, 251, 252, 253, 254, 250, 250¹, 250², 252¹-252⁴. La acestea se vor adăuga textele de lege privind ridicarea măsurilor asigurătorii, precum și adaptarea acestora, la care ne vom referi în secțiunile IV și V de mai jos.

I. Condițiile generale de luare a măsurilor asigurătorii

Condițiile generale de luare a măsurilor asigurătorii sunt reglementate de art. 249 C.pr.pen., care poartă și această denumire marginală. Întrucât, așa cum am arătat cu alte ocazii¹², nu poate fi negată natura popririi de măsură asigurătorie distinctă, textul art. 249 C.pr.pen. se completează cu dispozițiile art. 254 C.pr.pen. Astfel delimitate condițiile de luare a respectivelor măsuri, se impun mai întâi modificări ale art. 249 alin. (2) C.pr. pen. (1) și art. 254 C.pr.pen. (2). Dispozițiile art. 249 alin. (5) C.pr.pen. necesită modificări de ordin terminologic în ceea ce privește persoanele vizate (3), precum și scopul măsurilor asigurătorii, aspect de avut în vedere și în cazul art. 249 alin. (1) C.pr.pen. (4). Cu privire la persoanele vizate, întrucât în doctrină există o controversă cu privire la posibilitatea de a fi luate măsuri asigurătorii în vederea reparării prejudiciului asupra bunurilor suspectului, unele clarificări sunt necesare și cu privire la acest aspect (5). În fine, trebuie pusă sub semnul discuției obligativitatea luării măsurilor asigurătorii pentru garantarea pedepsei amenzii în cazurile prevăzute de art. 249 alin. (7) C.pr.pen. (6).

¹² A se vedea A.R. Trandafir, Comentariul art. 249 și art. 254, în M. Udroui (coord.), Codul de procedură penală. Comentariu pe articole, Ed. CH Beck, București, 2024.

1. Modificarea art. 249 alin. (2) C.pr.pen. prin eliminarea sintagmei „prin instituirea unui sechestrul asupra acestora”

Potrivit art. 249 alin. (2) C.pr.pen.: „Măsurile asigurătorii constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile, prin instituirea unui sechestrul asupra acestora”.

Am arătat cu alte ocazii¹³ că, oricare ar fi denumirea generică folosită de legiuitor în reglementarea măsurilor asigurătorii, apreciem că din lecturarea tuturor dispozițiilor Capitolului III rezultă, fără putință de tăgadă, că legiuitorul nu a avut în intenție să ignore distincțiile dintre măsurile asigurătorii în funcție de obiectul acestora. Astfel, se poate afirma că legiuitorul a avut în vedere atât sechestrul penal asupra bunurilor mobile corporale (art. 252 C.pr.pen.), cât și pe cel asupra bunurilor imobile – notarea ipotecară [art. 253 alin. (4) C.pr.pen., admitând, însă, că notarea poate fi văzută și doar ca o modalitate de aducere la îndeplinire a sechestrului] și poprirea (art. 254 C.pr.pen.)¹⁴. În același sens sunt și dispozițiile art. 1559 C.civ., potrivit cărora principalele măsuri asigurătorii sunt sechestrul și poprirea. Confuziile generate de folosirea generică a denumirii de „sechestrul” pentru orice măsură asigurătorie înființată de organele penale sunt numeroase și au fost evidențiate cu alte ocazii¹⁵.

Prin urmare, art. 249 alin. (2) C.pr.pen. ar trebui modificat prin eliminarea mențiunii finale. Astfel, textul ar putea avea doar următoarea formulare: „Măsurile asigurătorii constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile.”, menționarea efectului indisponibilizării bunurilor fiind suficientă. De altfel, „indisponibilizarea prin instituirea unui sechestrul” pare o expresie pleonastică, având în vedere și dispozițiile art. 952 C.pr.civ., potrivit cu care „sechestrul asigurător constă în indisponibilizarea bunurilor mobile sau/și imobile (...)”.

2. Modificarea art. 254 C.pr.pen. care reglementează poprirea asigurătorie

Și în ceea ce privește art. 254 C.pr.pen. am arătat, de-a lungul timpului¹⁶, caracterul vetust al acestor dispoziții legale, mai cu seamă în raport de cele similare din Codul de procedură civilă. Comparativ, textele de lege relevante sunt următoarele:

Art. 254 C.pr.pen. Poprirea	Art. 970 C.pr.civ. Poprirea asigurătorie	Art. 780 C.pr.civ. Obiectul popririi
(1) Sumele de bani datorate cu orice titlu suspectului ori inculpatului sau părții	Poprirea asigurătorie se poate înființa asupra sumelor de bani, titlurilor de	(1) Sunt supuse urmăririi silite prin poprire sumele de bani, titlurile de valoare sau

¹³ A se vedea, de exemplu, A.R. Trandafir, Comentariul art. 249 C.pr.pen., cit. supra.

¹⁴ În sensul că singura măsură asigurătorie în procesul penal este sechestrul, a se vedea, de exemplu, G. Anghel-Tudor, A. Barbu, A.M. Șinc, Codul de procedură penală adnotat cu jurisprudență națională și europeană, ediția a 2-a revăzută și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2021, p. 584.

¹⁵ A se vedea, de exemplu, M. Avram, A.R. Ilie, Concursul între poprirea asigurătorie înființată în materie civilă sau penală și poprirea executorie asupra conturilor bancare, în C.J. nr. 5/2012, p. 278 și urm.

¹⁶ A se vedea A.R. Trandafir, Comentariul art. 254 C.pr.pen., în M. Udroui (coord.), Codul de procedură penală. Comentariu pe articole, cit. supra.

<p><i>responsabile civilmente de către o a treia persoană ori de către cel păgubit sunt poprite în mâinile acestora, în limitele prevăzute de lege, de la data primirii ordonanței sau încheierii prin care se înființează sechestrul.</i></p> <p><i>(2) Sumele de bani prevăzute la alin. (1) vor fi consemnate de către debitori, după caz, la dispoziția organului judiciar care a dispus poprirea sau a organului de executare, în termen de 5 zile de la scadență, recipisele urmând a fi predate procurorului, judecătorului de cameră preliminară ori instanței de judecată în termen de 24 de ore de la consemnare.</i></p>	<p><i>valoare sau altor bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului de o a treia persoană sau pe care aceasta i le va datora în viitor în temeiul unor raporturi juridice existente, în condițiile stabilite la art. 953.</i></p>	<p><i>alte bunuri mobile incorporale urmăribile datorate debitorului ori deținute în numele său de o a treia persoană sau pe care aceasta din urmă i le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente (...).</i></p>
---	---	--

O primă modificare vizează necesitatea referirii exprese, în alin. (1) al art. 254 C.pr.pen., la *titlurile de valoare sau la alte bunuri mobile incorporale urmăribile*, precum și posibilitatea ca acestea ori sumele de bani să fie nu doar datorate, ci și *deținute în numele suspectului, inculpatului ori părții responsabile civilmente de o a treia persoană sau pe care aceasta din urmă i le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente*. Așa cum am mai arătat¹⁷, în realitate, ceea ce se poprește este o creanță (de pildă, în cazul acțiunilor sau părților sociale, cea a acționarului sau asociatului față de societate, decurgând din această calitate). Un asemenea aspect nu este, de altfel, contestat de organele penale, care înființează adesea măsuri asigurătorii asupra titlurilor de valoare, acțiunilor sau părților sociale. Această modificare ar pune capăt și discuțiilor privind posibilitatea înființării măsurilor asigurătorii cu privire la monedele virtuale, cel puțin în cazul accesării lor prin intermediul portofelelor digitale non-custodiale¹⁸.

O a doua modificare necesară, care rezultă din cele explicate anterior la pct. 1, vizează eliminarea referirii la actul prin care se înființează *sechestrul* din finalul art. 254 alin. (1) C.pr.pen. Câtă vreme, așa cum am văzut, poprirea nu este o specie de sechestrul, iar respectiva formulare nu este decât o sursă de confuzii¹⁹, eliminarea acesteia ar fi binevenită. Textul s-ar putea referi, generic, la actul prin care se înființează *măsura asigurătorie*.

¹⁷ A.R. Trandafir, Comentariul art. 249, cit. supra.

¹⁸ Pentru calificarea monedelor virtuale ca bunuri corporale ori incorporale, natura și modalitățile concrete de înființare a măsurilor asigurătorii și de aducere la îndeplinire a acestora, a se vedea A.R. Trandafir, G. Zlati, Monedele virtuale: între obținerea datelor privind tranzacțiile financiare și luarea măsurilor asigurătorii în procesul penal, în AUBD – Forum Juridic nr. 1/2022, p. 56 și urm., precum și doctrina acolo citată.

¹⁹ Pentru aceste aspecte, a se vedea M. Avram, A.R. Ilie, Concursul între poprirea asigurătorie înființată în materie civilă sau penală și poprirea executorie asupra conturilor bancare, cit. supra.

Totodată, pentru evitarea distincțiilor artificiale²⁰ făcute de organele judiciare între sechestru (care, într-o abordare, pare a avea în vedere sumele existente în cont, care pot fi blocate în totalitate) și poprire (care, în aceeași abordare, are în vedere doar sume viitoare²¹), dar și pentru a pune capăt discuțiilor privind completarea dispozițiilor Codului de procedură penală cu cele procesual civile, ar fi utilă introducerea unui alineat nou, inspirat de prevederile art. 781 alin. (2) C.pr.civ, care să prevadă că „În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pot face obiectul urmăririi silite prin poprire atât soldul creditor al acestor conturi, cât și încasările viitoare, cu respectarea limitelor prevăzute de Codul de procedură civilă, dacă este cazul.” Precizăm, în acest context, că, în opinia noastră, soldul creditor ar putea fi indisponibilizat în totalitate, întrucât sumele acolo existente nu mai au natura unor salarii, limitele prevăzute de art. 729 C.pr.civ. vizând doar sumele ce urmează fi încasate cu acest titlu²².

De asemenea, față de prevederile art. 27 alin. (1)²³ și (9)²⁴ din Legea nr. 318/2015, trebuie regândit întregul alineat (2) al art. 254, întrucât, pe de o parte, nu întotdeauna este

²⁰ A se vedea, pentru explicații, *ibidem*.

²¹ Așa cum am mai arătat (a se vedea A.R. Trandafir, Comentariul art. 254, cit. supra, unele hotărâri întăresc confuzia, reținându-se, de exemplu, că regula insesizabilității parțiale a anumitor venituri, prevăzută de Codul de procedură civilă, „privește numai situația urmăririi silite a acestor venituri pe calea popririi, ceea ce presupune indisponibilizarea sumelor datorate și care vor fi plătite în viitor debitorului, de la data primirii actului prin care se înființează sechestrul. În consecință, ea nu privește veniturile realizate anterior de debitor și care se aflau deja în patrimoniul său la momentul instituirii sechestrului, acestea putând fi indisponibilizate în totalitate, iar nu doar în parte” (I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 1741 din 24 mai 2012) sau că „măsura asigurătorie (asupra conturilor bancare – n.n.) este cea a sechestrului și vizează și sumele de bani cu care a fost alimentat contul inculpatei ulterior înființării măsurii” (C.A. București, Secția I penală, încheierea din 3 iunie 2014, definitivă, nepublicată). De asemenea, opinia procurorului general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, exprimată cu ocazia soluționării recursului în interesul legii finalizat prin Decizia nr. 19/2017 a instanței supreme a fost că „bunurile mobile și imobile ce fac obiectul sechestrului asigurător trebuie să existe, la momentul dispunerii măsurii, în patrimoniul suspectului sau inculpatului, respectiv părții responsabile civilmente, în timp ce măsura popririi asigurătorii poate viza atât sume de bani existente, cât și sume de bani viitoare”.

²² Cu o altă ocazie, am arătat că „Rațiunea sesizabilității parțiale a salariilor constă în necesitatea de a-i permite debitorului să supraviețuiască de la o încasare la alta (...); altfel spus, executarea silită nu trebuie să conducă la punerea debitorului în situația de a nu își mai putea asigura traiul, ceea ce rezultă din partea finală a art. 729 alin. (1) C.proc.civ.: „sunt destinate asigurării mijloacelor de existență”. Înțelegem astfel, această limită ar putea duce la concluzia că textul art. 781 alin. (2) C.proc.civ., care vorbește despre urmărirea soldului creditor al conturilor, cât și a încasările viitoare, cu respectarea limitelor prevăzute la art. 729 C.proc.civ., s-ar referi numai la încasările viitoare. Altfel spus, sumele existente în contul debitorului poprit la data înființării popririi ar trebui să fie indisponibilizate în totalitate, chiar dacă acolo s-ar găsi și sume de bani provenind din salariu, întrucât, în momentul la care banii intră în cont, aceștia nu mai reprezintă salarii și deci ar putea fi urmăriți în totalitate. Rațiunea expusă anterior ar exista doar pentru încasările viitoare (și, eventual, pentru ultimul salariu primit în cont); de altfel, ar fi și complicat ca terțul poprit, care este o instituție de credit în cazul popririi conturilor bancare, să poată face imediat un calcul pentru a ști ce sume de bani proveneau din salarii și ce sume reprezentau alte încasări; transferul unei astfel de sarcini către terțul poprit ar fi și excesiv. În practică însă, în majoritatea situațiilor, sumele de bani existente în contul în care se primește salariul sunt indisponibilizate în limita de 1/3 sau 1/2, după caz, considerându-se că art. 781 alin. (2) C.proc.civ. nu distinge atunci când face trimitere la limitele prevăzute la art. 729 din același cod.” A se vedea G.A. Lazăr, R. Stanciu, A.R. Trandafir, N.H. Țiț, Poprirea. O triplă perspectivă: civilă, fiscală și penală, Ed. Hamangiu, București, 2021, nr. 23.

²³ Potrivit acestui text de lege, „Agenția (Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate – n.n.s.) administrează și ține evidența sumelor de bani care fac obiectul sechestrului potrivit art. 252 alin. (2) din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare, a sumelor de bani rezultate din valorificarea bunurilor perisabile în condițiile art. 252 alin. (3) din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare, a sumelor de bani rezultate din cazurile speciale de valorificare a bunurilor mobile și imobile sechestrate,

vorba de o consemnare (ieșire a banilor din conturile suspectului/inculpatului/părții responsabile civilmente), iar, pe de alta, este neclar la ce se referă textul de lege atunci când vorbește despre „scadență”. Prin urmare, alin. (2) ar putea fi abrogat, întrucât legea specială deja prevede modalitatea în care acesta procedează într-o astfel de situație, sau, pentru evitarea oricărui dubiu, ar putea să prevadă că „după indisponibilizare, terțul poprit va proceda potrivit instrucțiunilor transmise de organul care a înființat măsura asigurătorie sau de către Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate, în condițiile prevăzute de legea specială”.

3. Modificarea art. 249 alin. (5) C.pr.pen. cu privire la sintagma „persoana responsabilă civilmente”

Întrucât, după cum spuneam, legiuitorul a acordat puțină atenție textelor care reglementează măsurile asigurătorii la momentul adoptării Codului de procedură penală, art. 249 alin. (5) C.pr.pen. face referire la *persoana responsabilă civilmente*. În mod evident, textul de lege ar trebui să aibă în vedere *partea responsabilă civilmente*.

În sens contrar, în doctrină s-a arătat că „legiuitorul nu vorbește despre *partea responsabilă civilmente*, ci despre *persoana responsabilă civilmente*, justificarea acestei expresii din textul de lege fiind aceea că nu este necesar ca acela care urmează să răspundă pentru suspect sau inculpat, în vederea reparării prejudiciului, să fie introdus în procesul penal și să dobândească și calitatea de parte, pentru a se lua măsuri asigurătorii; el poate să rămână doar persoană responsabilă civilmente, mai ales că, în majoritatea cazurilor, măsurile asigurătorii se iau în faza de urmărire penală, iar nu în timpul judecății.”²⁵ Așa cum am arătat, în opinia noastră, formularea din text este doar o preluare ca atare a art. 163 alin. (2) C.pr.pen. din 1969; respingem, astfel, ideea de a putea fi luate măsuri asigurătorii și pe bunurile altei persoane decât cele care au calitatea prevăzută de text (fără a intra însă aici în discuțiile privind simulația, pe care le fac și autorii citați²⁶).

4. Precizări privind instituirea măsurilor asigurătorii asupra bunurilor suspectului. Posibile modificări

Dincolo de inconsecvența terminologică semnalată anterior, art. 249 alin. (5) C.pr.pen. ridică și alte probleme, atunci când face referire la posibilitatea înființării măsurilor asigurătorii asupra bunurilor suspectului.

prevăzute la art. 252¹ din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare, **precum și a sumelor de bani datorate cu orice titlu suspectului, inculpatului ori părții responsabile civilmente, care fac obiectul popririi potrivit art. 254 din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare.**” – subl. ns.

²⁴ Potrivit acestui text de lege, „Sumele de bani indisponibilizate în alte conturi decât cel prevăzut la art. 252 alin. (8) din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare, și aflate în evidența constituită în baza situațiilor comunicate potrivit art. 38 alin. (5) **pot fi transferate în subconturile bancare prevăzute la art. 27 alin. (3), la cererea Agenției, încuviințată de către procuror sau instanța de judecată.**” – subl. ns.

²⁵ A se vedea B. Micu, R. Slăvoiu, A. Zarafiu, Procedură penală. Ediția a II-a, ed. Hamangiu, București, 2024, p. 404.

²⁶ Pentru aceste aspecte, a se vedea V.R. Gherghe, Luarea măsurilor asigurătorii în procesul penal cu privire la bunurile înstrăinate fraudulos după săvârșirea faptei penale, în Dreptul nr. 5/2023, p. 90 și urm.; în special despre confiscare, a se vedea I. Vișinescu, Confiscarea de la terțe persoane, Caiete de Drept Penal nr. 1/2019, p. 9 și urm.; D. Nițu, Confiscarea extinsă. Confiscarea specială. Confiscarea de la terți, Caiete de Drept Penal nr. 4/2017, p. 44 și urm.

Cu privire la acest aspect, în doctrină s-a arătat că „pentru a fi dispusă o măsură asigurătorie în scopul reparării pagubei este necesar ca în cauză să existe o constituire legală de parte civilă; în absența unei acțiuni civile exercitate legal în procesul penal nu se poate dispune măsura asigurătorie care să urmărească acest scop, atunci când legea prevede caracterul facultativ al indisponibilizării, însă procurorul poate aprecia că luarea măsurii asigurătorii se impune în vederea asigurării executării măsurii confiscării speciale; referirea din art. 249 alin. (4) [sau alin. (5) – n.n.?] C.pr.pen. la suspect trebuie interpretată ca o ipoteză de excepție în care, atunci când legea prevede obligativitatea instituirii măsurii asigurătorii, iar persoana prejudiciată a solicitat în mod explicit repararea prejudiciului produs prin infracțiune în procesul penal, măsura asigurătorie să poată fi dispusă și față de suspect, înainte de punerea în mișcare a acțiunii penale, oferind astfel o eficiență anticipată cererii de constituire de parte civilă”²⁷. În același sens, s-a arătat că „în principiu, luarea măsurii asigurătorii pentru garantarea prejudiciului este condiționată de existența unei acțiuni civile legal exercitate. Având în vedere că acțiunea civilă este accesorie acțiunii penale, este obligatoriu ca anterior presupusul autor al faptei să fi dobândit calitatea de inculpat. În mod excepțional, măsura asigurătorie pentru garantarea prejudiciului va putea fi dispusă și în ceea ce îl privește pe suspect, dar doar atunci când luarea măsurilor asigurătorii este obligatorie”²⁸.

Am arătat, cu o altă ocazie²⁹, că, dată fiind referirea la suspect, rezultă că, (și) atunci când este realizată în scopul reparării pagubei, luarea măsurilor asigurătorii nu presupune în mod obligatoriu o acțiune civilă exercitată în procesul penal; altfel spus, este posibil ca acțiunea penală să nu fie pusă încă în mișcare și totuși să existe manifestarea de voință a persoanei vătămate de a solicita repararea prejudiciului (chiar dacă nu echivalează încă cu o acțiune civilă) sau chiar obligativitatea luării măsurilor asigurătorii pentru procuror, iar paguba să poată fi aproximată, astfel încât nu ar exista un motiv justificat pentru a aștepta dobândirea calității de inculpat. În orice caz, soluția propusă de primul autor citat anterior este menită să acopere orice discuție pe marginea acestui subiect, cu condiția ca actul prin care se înființează măsura asigurătorie să prevadă în mod expres referirea la scopul confiscării speciale, întrucât lipsa unei astfel de mențiuni nu ar putea fi suplinită în soluționarea unei eventuale contestații.

Tot în legătură cu acest subiect, în literatura de specialitate s-a arătat și că „oficialitatea în procedura de luare a măsurilor asigurătorii trebuie limitată la cazurile de luare obligatorie a măsurilor asigurătorii, precum și la cazurile în care măsura asigurătorie se ia în vederea garantării executării pedepsei amenzii ori a măsurii de siguranță a confiscării speciale sau extinse (...). Dacă măsura se ia în scopul garantării recuperării pagubei presupuse a fi produse prin infracțiune, este necesar să preexiste cererea expresă a părții civile, în absența căreia organul judiciar nu poate dispune din oficiu, cu excepția cazurilor când luarea măsurilor asigurătorie este obligatorie potrivit legii”³⁰. În mod corect, în opinia noastră, raportat și la discuțiile anterioare, s-a arătat în doctrină că „deși opinia este pertinentă raportat la scopul urmărit (garantarea recuperării pagubei presupuse a fi produse prin infracțiune) și la natura privată a acțiunii civile exercitate în procesul penal, de lege lata

²⁷ A se vedea M. Udroui, Sinteze de procedură penală. Partea generală. Vol. II, ediția 4, Ed. CH Beck, București, 2023, p. 1353.

²⁸ A se vedea A. V. Iugan, Procedură penală. Partea generală, Ed. CH Beck, București, 2023, p. 655-656.

²⁹ A se vedea A.R. Trandafir, Comentariul art. 249 C.pr.pen., cit. supra.

³⁰ A se vedea Gh. Mateuț, Procedură penală. Partea generală, Ed. Universul Juridic, București, 2019, p. 904.

nu cred că poate fi primită în lipsa unei limitări explicite legale a posibilității judecătorului/instanței de a pune în discuție din oficiu necesitatea luării unei măsuri asigurătorii și de a dispune după dezbaterile contradictorii instituirea măsurii sau a procurorul[ui] de a aprecia necesară restrângerea exercițiului dreptului de proprietate după constatarea existenței unei constituiri legale de parte civilă în procesul penal”³¹.

Pentru evitarea acestor discuții, este de gândit dacă nu ar fi oportună clarificarea referirii la noțiunea de *suspect*, prin indicarea expresă a posibilității luării măsurilor asigurătorii asupra bunurilor acestuia, inclusiv din oficiu, atunci când organul judiciar apreciază oportun acest lucru (de exemplu, ne putem afla în situația în care persoana vătămată să nu fie încă identificată; chiar dacă măsura asigurătorie ar fi încă posibilă în vederea confiscării, ar fi totuși oportun să se permită înființarea acesteia în scopul reparării pagubei încă de la acest moment, pentru a-i profita ulterior eventuale părți civile). În acest sens, alin. (5) ar putea primi o teză finală, în sensul că: „În cursul urmăririi penale măsurile asigurătorii în vederea reparării prejudiciului pot fi luate chiar dacă nu există constituire de parte civilă, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alin. (1).”

5. Modificarea art. 249 alin. (1) și (5) C.pr.pen. prin înlocuirea noțiunii de „pagubă” cu cea de „prejudiciu”

Provenind tot din Codul de procedură penală anterior, referirea la noțiunea de „pagubă” din art. 249 alin. (1) și (5) C.pr. pen. nu mai este în acord cu textul art. 19 C.pr.pen., care se referă la repararea *prejudiciului* și este de natură să conducă la probleme de interpretare, care au determinat inclusiv sesizarea instanței supreme în vederea dezlegării unei chestiuni de drept. Deși respectiva sesizare a fost respinsă ca inadmisibilă³², hotărârea cuprinde și considerente pe fondul problemei. Așa cum am arătat în opinia transmisă instanței supreme la acel moment³³ și în acord cu cele reținute în respectiva hotărâre, considerăm că noțiunea de „prejudiciu” în sensul Legii nr. 241/2005, interpretată de instanța supremă ca bază de calcul a dobânzilor și penalităților, include doar obligațiile fiscale principale, iar nu și accesoriile.

Noțiunea de „prejudiciu” în sensul Codului de procedură penală se raportează așadar la obiectul acțiunii civile (art. 19 C.proc.pen.), care îi permite părții civile să obțină despăgubiri în condițiile legii civile, incluzând deci *damnum emergens* și *lucrum cessans*; potrivit jurisprudenței obligatorii a instanței supreme³⁴, obiectul acțiunii civile în cazul infracțiunii de evaziune fiscală permite ca, în cazul în care se angajează răspunderea penală a unui contribuabil, acesta să fie obligat să acopere prejudiciul suferit de către persoana vătămată format din debitul principal și obligațiile fiscale accesorii stabilite în condițiile Codului de procedură fiscală. Prin urmare, noțiunea de „pagubă” din cuprinsul art. 249 C.proc.pen. are același înțeles ca aceea de „prejudiciu” în sensul Codului de procedură

³¹ A se vedea M. Udroui, op. cit., p. 1376.

³² I.C.C.J. - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, decizia nr. 44/2022, cit. supra.

³³ A se vedea S. Gherghina, A.R. Trandafir, M. Ene, Instituirea măsurii asigurătorii a sechestrului în cazul infracțiunilor reglementate de Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale. Opinie privind problema de drept ce a condus la pronunțarea Deciziei HP nr. 44/2022 în materie penală, în AUBD – Forum Juridic nr. 1/2023, p. 21 și urm.

³⁴ I.C.C.J. - Completul competent să judece recursul în interesul legii, decizia nr. 17/2015 (M.Of. nr. 875 din 23 noiembrie 2015).

penală, iar măsurile asigurătorii pot fi luate pentru a „garanta” întreaga sumă la care ar putea fi obligat inculpatul/parte responsabilă civilmente odată cu soluționarea acțiunii civile³⁵. Pentru evitarea unor astfel de probleme, apreciem totuși că noțiunea de „pagubă” trebuie înlocuită cu cea de „prejudiciu”.

6. Modificarea art. 249 alin. (7) C.pr.pen. prin înlăturarea obligativității luării măsurii asigurătorii pentru garantarea executării pedepsei amenzii atunci când persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă. Data la care se apreciază împrejurarea care determină obligativitatea măsurii asigurătorii

Potrivit art. 249 alin. (7), luarea măsurilor asigurătorii este însă obligatorie dacă persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă, potrivit art. 249 alin. (7) C.proc.pen. Așa cum am arătat³⁶, aceste împrejurări se analizează la data luării măsurii asigurătorii; altfel spus, dacă persoana vătămată era, de pildă, minoră la data comiterii infracțiunii, dar a devenit majoră până la momentul la care se pune problema luării măsurilor asigurătorii, nu suntem în ipoteza prevăzută de textul de lege, organul judiciar trebuind să analizeze și oportunitatea (iar nu doar proporționalitatea). Față de discuțiile apărute în practică, nu ar fi poate inutilă menționarea faptului că măsurile asigurătorii sunt obligatorii în cazul în care, *la momentul la care se dispun*, persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă.

În mod regretabil, art. 249 alin. (7) C.pr.pen. face referire la măsurile asigurătorii luate în condițiile alin. (1), deci indiferent de scopul pentru care se înființează. Dacă putem înțelege referirea la necesitatea garantării reparării prejudiciului și a cheltuielilor judiciare [confiscarea este, oricum, acoperită în prezent de alin. (4¹)], nu vedem niciun motiv pentru care măsurile asigurătorii să fie obligatorii în vederea garantării executării pedepsei amenzii, indiferent cine este persoana vătămată. Prin urmare, art. 249 alin. (7) C.pr.pen. ar trebui să indice doar măsurile asigurătorii luate în condițiile alin. (4) și (5).

II. Contestația în materia măsurilor asigurătorii

Așa cum știm, viziunea legiuitorului la adoptarea Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală în materia contestației era în sensul că este posibilă doar contestația introdusă împotriva măsurii asigurătorii luate de procuror, iar nu și împotriva celei dispuse de judecătorul de cameră preliminară ori de instanță în cursul procesului penal, justificarea fiind aceea că într-o asemenea situație controlul judiciar este încorporat³⁷. Ulterior Deciziei Curții Constituționale nr. 24/2016, a fost introdus în Codul de procedură penală, prin O.U.G. nr.18/2016, art. 250¹, pentru a permite contestarea măsurilor asigurătorii luate de judecătorul de cameră preliminară, de prima instanță ori de instanța de apel - ambele în cursul judecării; contestația împotriva măsurilor asigurătorii dispuse direct prin decizia

³⁵ A se vedea S. Gherghina, A.R. Trandafir, M. Ene, cit. supra.

³⁶ A se vedea A.R. Trandafir, Comentariul art. 249 C.pr.pen., cit. supra.

³⁷ A se vedea, pentru aceste aspecte, A.R. Trandafir, I. Kuglay, Octombrie cântă din vânt: contestarea măsurilor asigurătorii dispuse prin decizia instanței de apel în lumina noilor modificări aduse Codului de procedură penală, publicat pe www.juridice.ro.

instanței de apel a fost introdusă ulterior, la alin. (4) al art. 250¹, prin Legea nr. 228/2020. Precizăm, în acest context, că măsurile asigurătorii luate (sau menținute) prin sentință pot fi atacate cu apel, aspect care va fi analizat în cele ce urmează (7).

Nu vom intra însă în mai multe discuții privind (in)corectitudinea revenirii la soluția din Codul de procedură penală anterior, care prevedea posibilitatea formulării unei plângeri împotriva actului prin care erau luate, în cursul judecății, măsuri asigurătorii; reiterăm totuși faptul că ea este fundamentată pe o confuzie între accesul la justiție și dublul grad de jurisdicție³⁸ (raționament care nu este dus totuși până la capăt, dat fiind că în ceea ce privește măsura asigurătorie luată de procuror, există un singur grad de jurisdicție; în același sens, deși este reglementată posibilitatea contestației împotriva măsurilor asigurătorii dispuse prin decizia instanței de apel pentru prima oară, nu aceeași este situația în cazul confiscării sau confiscării extinse).

Nu vom aborda nici problema utilității reglementării posibilității luării măsurilor asigurătorii de către instanță în cursul judecății fără citarea persoanelor interesate și reglementarea unei căi de atac rapide în urma comunicării (tot rapide) a soluției, similar Codului de procedură civilă³⁹, deși aceste aspecte sunt reclamate de realitățile practice (există dosare în care citarea se face pentru peste două săptămâni, cu mențiunea că va fi discutată luarea măsurilor asigurătorii ori pronunțarea privind luarea măsurilor asigurătorii este amânată timp de o săptămână sau mai mult, timp în care cel puțin banii din conturi dispar (dacă nu și alte bunuri mobile de valoare), fără posibilitatea recuperării lor).

Ne vom concentra, în continuare, asupra câtorva probleme, mai mici sau mai mari, care vizează modalitatea actuală de reglementare a contestației, prin propunerea de reorganizare a textelor prevăzute la art. 250 și 250¹ C.pr.pen. (8), modificarea art. 250¹ alin. (3) C.pr. pen. (9), eliminarea contradicției dintre art. 250¹ alin. (4) și art. 250 alin. (8) C.pr.pen. (10), precum și reglementarea competenței de judecată în cazul în care măsura asigurătorie este luată de Completul de 5 judecători ai instanței supreme în cursul judecării apelului (11) sau chiar prin decizia acestui complet, ca instanță de apel (12).

7. Regândirea căii de atac împotriva măsurilor asigurătorii dispuse prin sentință

Așa cum arătam, măsurile asigurătorii luate sau menținute prin sentință pot fi contestate doar pe calea apelului. Este însă de gândit dacă, în cazul *luării* (deci nu al menținerii) măsurilor asigurătorii pentru prima dată prin sentință, calea de atac ar trebui să fie tot apelul (așa cum este *de lege lata*), dat fiind că, din întreaga reglementare a căilor de atac în cazul măsurilor asigurătorii, reiese dorința legiuitorului de a stabili remedii rapide, care să permită analiza legalității luării acestora de instanța ierarhic superioară în termene scurte. Or, este anormal că o măsură asigurătorie dispusă prin decizia instanței de apel să fie supusă unei contestații în termen de 48 de ore, iar o măsură luată prin sentință să poată fi atacată cu apel în termen de 10 zile, apel care se va judeca la înaintarea dosarului către instanța de apel, în termenele stabilite de aceasta, specifice apelului, odată cu soluția pronunțată pe fond (sau, cel mult, critica privind legalitatea luării măsurilor își va primi o rezolvare cu ocazia verificării periodice, deci după un an). Practic, măsura asigurătorie luată prin sentință nu poate fi, în realitate, contestată rapid, spre deosebire de oricare altă situație din cursul judecății și chiar de la soluționarea definitivă a cauzei. Deși anomalia

³⁸*Ibidem.*

³⁹ A se vedea, pentru aceste aspecte și soluția propusă, *ibidem.*

provine, așa cum vom vedea, din confuzia acces la justiție-dublu grad de jurisdicție, **în concepția actuală a Codului de procedură penală și în lumina standardului de protecție recunoscut de Curtea Constituțională⁴⁰**, soluția cu privire la contestația împotriva sentinței prin care se iau măsuri asigurătorii ar trebui revăzută. În același sens, în doctrină s-a arătat că „față de efectele executorii ale dispoziției din sentința instanței de luare a măsurii este de reflectat dacă regulile procedurale care permit evaluarea legalității și temeiniciei măsurii asigurătorii numai prin decizia prin care este finalizat procesul penal în faza de judecată nu conduc la o restrângere disproporționată a dreptului de proprietate prin limitarea accesului imediat la justiție al persoanei ale cărei bunuri sunt indisponibilizate. În acest cadru, trebuie observat că în ipoteza în care măsura asigurătorie ar fi fost luată pentru prima dată de instanța de apel prin încheiere, art. 250¹ C.proc.pen. reglementează un control imediat al legalității și temeiniciei măsurii pe calea contestației care este soluționată înainte de finalizarea procesului penal, accentuându-se și mai mult caracterul inechitabil al procedurii de verificare a legalității și temeiniciei măsurii asigurătorii luate prin sentința primei instanțe⁴¹.

Cu atât mai evidentă este situația contestației împotriva *modului de aducere la îndeplinire* a măsurii asigurătorii luate prin sentință, despre care în doctrină s-a arătat că este inadmisibilă, o astfel de critică putând fi făcută doar pe calea apelului⁴². Avem rezerve cu privire la o astfel de soluție. Astfel, pe de o parte, art. 250 alin. (6) C.pr.pen. nu vorbește nici de încheiere, nici de măsura dispusă în cursul judecății, deci s-ar putea referi și la o aducere la îndeplinire a măsurii care fusese luată prin sentință; este însă adevărat că reglementarea competenței de soluționare a acestei contestații nu pare a avea în vedere și sentința, dar problema poate fi rezolvată prin recurgerea la prevederile generale prevăzute de art. 425¹ C.pr.pen. Pe de altă parte, potrivit art. 409 alin. (1) lit. e) C.pr.pen., apelul poate fi făcut de orice persoană fizică ori juridică ale cărei drepturi legitime au fost vătămate nemijlocit printr-o măsură sau printr-un act al instanței; or, măsura asigurătorie poate fi legală, dar modalitatea de aducere la îndeplinire să fie nelegală, deci nu măsura în sine (dispusă printr-un act al instanței) este cea care se atacă, așa cum reclamă textul de lege. De altfel, dacă vom aștepta soluționarea apelului, efectele grave asupra patrimoniului (și nu numai) al unei persoane este posibil să fie ireversibile (de pildă, a fost înființată măsura asigurătorie pe toate sumele de bani din cont, deși sumele respective urmau a fi reprezentate de salarii). Cel mai probabil, în prezent, astfel de critici (inclusiv în ipoteza contestației împotriva *luării* măsurii) ar fi considerate cereri de ridicare a măsurilor asigurătorii, care ar permite o soluționare rapidă.

8. Reorganizarea reglementărilor conținute în art. 250 și art. 250¹ C.pr.pen.

Similar necesității reorganizării întregului capitol dedicat măsurilor asigurătorii, art. 250 și 250¹ C.pr.pen. trebuie, la rândul lor, rearanjate, întrucât, în prezent:

⁴⁰ Pentru evitarea oricărui dubiu, subliniem că nu am fost adepții recunoașterii unor căi de atac împotriva măsurilor asigurătorii dispuse de un magistrat în sensul art. 6 din Convenția europeană, atunci când persoanele vizate de măsurile asigurătorii au fost citate și au putut să-și facă apărări cu privire la luarea acestor măsuri, abordarea contrară a legiuitorului nefiind în niciun fel contrară Convenției. Propunerile pe care le facem în această privință pleacă însă de la o realitate pe care nu o putem ignora, aceea a standardului național de protecție superior în această materie, acordat de Curtea Constituțională.

⁴¹ A se vedea M. Udriou, op. cit., p. 1394.

⁴² A se vedea A.V. Iugan, op. cit., p. 666; M. Udriou, op. cit., p. 1398.

- art. 250 alin. (1)-(5¹) și (9) reglementează contestația împotriva măsurii asigurătorii luate de procuror și a modului de aducere la îndeplinire a acesteia;
- art. 250 alin. (6)-(7) și (9) reglementează contestația împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii luate de judecătorul de cameră preliminară sau de instanța de judecată;
- art. 250¹ alin. (1)-(3) reglementează contestația împotriva măsurii asigurătorii luate de judecătorul de cameră preliminară, de instanța de judecată sau de instanța de apel;
- art. 250¹ alin. (4), prin raportare la alineatele precedente, reglementează contestația împotriva măsurii asigurătorii luate direct (pentru prima dată) prin decizia instanței de apel.

O primă observație care se impune este că referirea din art. 250 alin. (6) C.pr.pen. la contestația împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii luate de instanța de judecată nu trebuie înțelese ca referindu-se exclusiv la prima instanță. Deși o astfel de concluzie ar putea fi susținută de indicarea expresă, la art. 250¹ alin. (1) C.pr.pen., și a instanței de apel, ea este infirmată de rațiunea pentru care a fost reglementată o astfel de cerere, expresie a accesului la justiție. Or, este evident că modalitatea de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii poate aduce atingere drepturilor legitime ale persoanei vizate de acestea (sau ale altor persoane) inclusiv când este vorba de o măsură dispusă de instanța de apel prin încheiere. Pentru evitarea oricăror discuții, ar fi util ca textele de lege să fie corelate.

O a doua observație decurge, în mod evident, din necesitatea alinierii obiectului reglementării celor două articole. Astfel, art. 250 ar putea prevedea în continuare contestația privind măsurile asigurătorii luate de procuror, precum și cea împotriva modului de aducere la îndeplinire a unei astfel de măsuri, ambele supuse termenului de 3 zile. În schimb, art. 250¹ ar trebui să reglementeze atât contestația împotriva măsurilor asigurătorii dispuse de instanță (*lato sensu*) - iar nu doar *în cursul judecății*, cum este denumirea în prezent, care nu acoperă însă și art. 250¹ alin. (4) – cât și contestația împotriva modalității de aducere la îndeplinire a măsurilor asigurătorii dispuse de instanță. Vedem puține motive pentru care termenul de contestație ar trebui să fie diferit de 3 zile în cazul ambelor situații ce ar trebui să fie reglementate de art. 250¹ (poate doar prin asemănare cu cel din materia măsurilor preventive, deși drepturile protejate sunt vădit diferite – și de importanță distinctă), mai ales în contextul în care și art. 425¹ alin. (2) C.pr.pen. face vorbire de un termen general de 3 zile; în orice caz, nu vedem niciun motiv pentru care termenul să fie diferit în cazul contestației împotriva luării măsurii și al celei împotriva modalității de aducere la îndeplinire a acesteia.

În fine, de mai mică amploare, arătăm și inutilitatea referirii la suspect din cuprinsul art. 250 alin. (6) C.pr.pen., dat fiind că acesta nu participă în procedura de cameră preliminară ori în cursul judecății⁴³.

9. Modificarea art. 250¹ alin. (3) C.pr. pen. prin înlăturarea sintagmei „și următoarele” privind trimiterea la art. 425¹ C.pr.pen.

O modificare probabil mai puțin importantă, dar necesară din rațiuni de coerență, vizează înlăturarea sintagmei „și următoarele” de la finalul art. 250¹ alin. (3) C.pr.pen. Într-

⁴³ În același sens, a se vedea *M. Udriou*, op. cit., p. 1398.

adevăr, reglementând procedura de soluționare a contestației, legiuitorul nu a avut în vedere decât prevederile art. 425¹ C.pr.pen., care reglementează calea de atac a contestației. Nici din rațiuni de interpretare sistematică, dar nici din lecturarea cazurilor de contestație în anulare (art. 426) sau a altor căi extraordinare de atac, nu rezultă că legiuitorul a avut în vedere trimiterea, într-un text care se referă la contestarea măsurilor asigurătorii, la alte căi de atac.

În acest context, referitor la dispozițiile art. 425¹ C.pr.pen., menționăm și că, deși acestea nu prevăd și o astfel de ipoteză, s-a dispus (în opinia noastră, corect, chiar și în condițiile omisiunii legislative) trimiterea spre rejudecare a cauzei, față de împrejurarea că încheierea primei instanțe prin care fuseseră luate⁴⁴ sau verificate⁴⁵ măsurile asigurătorii nu fusese motivată. Din această perspectivă, ar fi poate util ca art. 425¹ alin. (7) pct.2 C.pr.pen. să facă trimitere și la art. 421 C.pr.pen., reținut, de regulă, alături de art. 6 C.pr.pen. ca temei pentru dispunerea, de către instanțele de apel, a rejudecării, din cauza nemotivării hotărârii primei instanțe⁴⁶.

10. Eliminarea contradicției dintre art. 250¹ alin. (4) și art. 250 alin. (8) C.pr.pen.

Așa cum am văzut, potrivit art. 250¹ alin. (4) C.pr.pen. introdus prin Legea nr. 228/2020, „în cazul în care măsura asigurătorie s-a dispus direct prin hotărârea instanței de apel, dispozițiile alin. (1) - (3) se aplică în mod corespunzător”. Textul reglementează așadar posibilitatea formulării contestației împotriva măsurilor asigurătorii dispuse pentru prima dată (deci nu menținute) prin hotărârea instanței de apel. În schimb, art. 250 alin. (8) C.pr.pen., existent de la intrarea în vigoare a Codului, menționează că „după rămânerea definitivă a hotărârii, se poate face contestație potrivit legii civile numai asupra modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii.” În mod evident, după intrarea în vigoare a Legii nr. 228/2020, art. 250 alin. (8) C.pr.pen. nu mai este de actualitate în această formă; el ar trebui să prevadă că „după rămânerea definitivă a hotărârii, contestația împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii se face potrivit legii civile”.

11. Reglementarea competenței de judecată a contestației prevăzute de art. 250¹ C.pr.pen. atunci când măsura este luată în cursul judecării apelului de Completul de 5 judecători al instanței supreme

Reglementând contestarea măsurilor asigurătorii dispuse în cursul judecării, art. 250¹ alin. (1)-(3) prevede competența de soluționare atunci când măsura se ia:

⁴⁴ A se vedea; I.C.C.J., Secția penală, încheierea nr. 634 din 18 octombrie 2022, nepublicată; I.C.C.J., Secția penală, încheierea nr. 452 din 21 iulie 2022, nepublicată.

⁴⁵ A se vedea I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 549 din 24 august 2023, nepublicată; I.C.C.J., Secția penală, decizia nr. 456 din 15 iunie 2023, nepublicată; I.C.C.J., Secția penală, încheierea din 17 mai 2023 pronunțată în dosarul nr. 1320/1/2023, nepublicată.

⁴⁶ A se vedea, pentru jurisprudență relevantă în acest sens, A. I. Negru, Nemotivarea sentinței penale – error in procedendo și soluția instanțelor de apel, SUBB Jurisprudentia nr. 3/2022, p. 10 și urm. Subliniem că soluția rejudecării de către prima instanță nu ar fi fost necesară în materia măsurilor asigurătorii dacă jurisprudența Curții Constituționale nu ar fi stabilit, practic, un standard de protecție superior celui existent în sistemul Convenției europene a drepturilor omului care implică, practic, dublul grad de jurisdicție (mai puțin pentru măsurile asigurătorii luate de procuror).

- de judecătorul de cameră preliminară din cadrul judecătoriei, tribunalului sau curții de apel, caz în care competența de soluționare a contestației aparține judecătorului de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară – art. 250¹ alin. (1) C.pr.pen.;
- de judecătorul de cameră preliminară de la Secția penală a Înaltei Curte de Casație și Justiție, caz în care contestația se soluționează de un complet format din 2 judecători de cameră preliminară al instanței supreme – art. 250¹ alin. (2) C.pr.pen.;
- în primă instanță, de instanța de judecată din cadrul judecătoriei, tribunalului sau curții de apel, caz în care competența de soluționare a contestației aparține instanței ierarhic superioare – art. 250¹ alin. (1) C.pr.pen.;
- în primă instanță, de un complet al Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, caz în care competența de soluționare a contestației aparține Completului de 5 judecători – art. 250¹ alin. (2) C.pr.pen. și art. 26 din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară⁴⁷;
- în apel, de curtea de apel, caz în care competența de soluționare a contestației aparține Înaltei Curți de Casație și Justiție – art. 250¹ alin. (1) C.pr.pen., care judecă în complet de 3 judecători, potrivit art. 34 alin. (4) lit. f) din Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară;
- în apel, de un complet al Secției penale a Înaltei Curți de Casație și Justiție, caz în care competența de soluționare a contestației aparține Completului de 5 judecători – art. 250¹ alin. (2) C.pr.pen.

Textul de lege nu prevede însă ipoteza în care măsura asigurătorie este luată de Completul de 5 judecători care judecă în apel. Ipoteza nu este acoperită nici de Legea nr. 304/2022; așa cum am arătat cu altă ocazie⁴⁸, contestația va fi soluționată de alt Complet de 5, similar altor situații prevăzute de art. 26 din Legea privind organizarea judiciară (recursurile în casație împotriva hotărârilor pronunțate în apel de Completul de 5 și recursurile împotriva hotărârilor de respingere a cererilor de sesizare a Curții Constituționale pronunțate de un alt complet de 5 judecători). De altfel, practica judiciară cunoaște astfel de soluții în cazul contestației împotriva încheierilor prin care Completul de 5 judecători verifică, în cursul judecării apelului, măsurile asigurătorii⁴⁹, situația fiind similară prin trimiterea pe care o operează art. 250² C.pr.pen. la art. 250¹.

12. Reglementarea competenței de judecată a contestației prevăzute de art. 250¹ alin. (4) C.pr.pen. atunci când măsura este luată prin decizia Completului de 5 judecători al instanței supreme, ca instanță de apel

În mod similar, art. 250¹ alin. (4) C.pr.pen. face trimitere la dispozițiile art. 250¹ alin. (1)-(3) C.pr.pen., care nu prevăd însă competența de soluționare a contestației împotriva

⁴⁷ M.Of. nr. 1104 din 16 noiembrie 2022.

⁴⁸ A se vedea A.R. Trandafir, Comentariul art. 250¹ C.pr.pen., în *M. Udroui (coord.)*, Codul de procedură penală. Comentariu pe articole, cit. supra.

⁴⁹ A se vedea Î.C.C.J., Completul de 5 judecători, decizia nr. 374 din 15 noiembrie 2021; decizia nr. 78 din 7 noiembrie 2022; decizia nr. 26 din 27 martie 2023; decizia nr. 35 din 24 aprilie 2023; 68 din 24 octombrie 2023, nepublicate.

măsurilor asigurătorii dispuse pentru prima dată prin decizia pronunțată în apel de Completul de 5 judecători al instanței supreme.

Dacă, potrivit art. 34 alin. (4) lit. f) din Legea nr. 304/2002, pentru contestațiile prevăzute la art. 250¹ alin. (4) din Legea nr. 135/2010, cu modificările și completările ulterioare, împotriva deciziilor pronunțate în apel de curțile de apel și de Curtea Militară de Apel, completul de judecată este format din 3 judecători, soluția nu poate fi, în mod evident, similară, atunci când măsurile asigurătorii sunt luate pentru prima oară prin decizia pronunțată în apel de Completul de 5 judecători al instanței supreme, singura soluție logică la care se poate ajunge fiind aceea că, și în acest caz, contestația se va judeca de alt complet de 5 judecători.

III. Verificarea măsurilor asigurătorii

De la introducerea art. 250² în Codul de procedură penală, textul de lege a fost criticat în nenumărate rânduri și a dat naștere atât unei jurisprudențe neunitare, cât și a unei doctrine divergente cu privire la principalele aspecte pe care le reglementează. Propunerile noastre de modificare vizează îmbunătățirea reglementării privind luarea măsurilor asigurătorii în cursul procedurii de cameră preliminară (13) ori în alte proceduri ce sunt de competența judecătorului de cameră preliminară (14), clarificarea noțiunilor de „restrângere” și „extindere” a măsurilor asigurătorii (15), precum și necesitatea reglementării unei sancțiuni în cazul lipsei verificării măsurilor asigurătorii în termenul prevăzut de lege (16).

13. Modificarea art. 250² C.pr.pen. prin îmbunătățirea reglementării privind luarea măsurilor asigurătorii în cursul procedurii de cameră preliminară

Una dintre lacunele de reglementare a procedurii de „verificare a măsurilor asigurătorii” prevăzută de art. 250² C.pr.pen. o constituie omisiunea legiuitorului de a prevedea termenul maximal până la care trebuie verificată măsura asigurătorie în procedura de cameră preliminară, în condițiile în care, în prezent, această fază procesuală se întinde (cel puțin în cauzele complexe) pe o perioadă de cel puțin un an⁵⁰.

În acest context, *de lege lata*, două variante ar fi, ipotetic, posibile pentru judecătorul de cameră preliminară:

a) fie verificarea măsurilor asigurătorii să poată avea loc oricând pe parcursul procedurii de cameră preliminară;

b) fie verificarea acestor măsuri să aibă loc în termenul de un an prevăzut pentru faza de judecată, opinie îmbrățișată de doctrină⁵¹.

⁵⁰ Această problemă a format obiectul unei sesizări în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiuni de drept „În raport cu dispozițiile art. 250² din Codul de procedură penală care este durată termenului maxim în cursul căruia judecătorul de cameră preliminară verifică dacă subzistă temeiurile care au determinat luarea sau menținerea măsurii asigurătorii?”, însă prin decizia nr. 64/2022 a Î.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, cit. supra, sesizarea a fost respinsă ca inadmisibilă, întrucât lămurirea acestei chestiuni nu influențează modalitatea de soluționare a fondului cauzei; cu toate acestea, din considerentele acestei decizii se constată divergența de opinii jurisprudențiale și doctrinare generate de această lacună legislativă.

⁵¹ A se vedea C. Marin, *Procedura în camera preliminară*, Editura Universul Juridic, București, 2024, p. 377.

În ipoteza aplicării termenului de un an, în procedura de cameră preliminară, credem că momentul de la care ar trebui să curgă acesta (*dies a quo*) este cel al instituirii sau menținerii anterioare a măsurii asigurătorii, indiferent de faza procesuală în care au fost dispuse acestea. Astfel, termenul de un an în care judecătorul de cameră preliminară trebuie să verifice măsura asigurătorie instituită/menținută de procuror, în cursul urmăririi penale, va începe să curgă de la data instituirii măsurii sau a ultimei sale mențineri, înainte de întocmirea rechizitoriului sau încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției⁵².

Credem că, *de lege ferenda*, pentru evitarea mai multor probleme practice, în procedura de cameră preliminară, legiuitorul ar trebui să instituie obligația procesuală a judecătorului de cameră preliminară de a verifica „dacă subzistă temeiurile care au determinat luarea măsurii asigurătorii” înainte de expirarea unui termen de 6 luni.

Pentru coerența reglementării, această modificare legislativă trebuie să vină „la pachet” cu abrogarea dispozițiilor art. 343 C.pr.pen., conform cărora „Durata procedurii în camera preliminară este de cel mult 60 de zile de la data înregistrării cauzei la instanță” – text aproape inaplicabil în practica judiciară, în condițiile termenul de recomandare pe care-l prevede este depășit în cele mai multe cazuri.

În acest context, apreciem că sunt pertinente unele considerente privind modul de calcul al termenului de 6 luni în care trebuie verificată de către procuror legalitatea și temeinicia măsurilor asigurătorii, în cursul urmăririi penale, în urma unor soluții pronunțate de judecătorul de cameră preliminară.

Astfel, în cazul în care judecătorul de cameră preliminară a dispus, potrivit art. 341 alin. (6) lit. b) C.pr.pen. sau art. 341 alin. (7) pct. 2 lit. b) C.pr.pen., admiterea plângerii, desființarea soluției de clasare și trimiterea cauzei la procuror pentru a completa urmărirea penală ori, după caz, pentru a pune în mișcare acțiunea penală și a completa urmărirea penală, termenul de 6 luni prevăzut de art. 250² C.pr.pen. se va calcula de la data instituirii sau menținerii anterioare a măsurii asigurătorii, fiind format, așadar, din adiționarea perioadei anterioară desființării soluției de clasare cu perioada ulterioară acestui moment⁵³.

Aceeași soluție se impune și în cazul restituirii cauzei la parchet, în procedura de cameră preliminară, în baza art. 346 alin. (3) lit. a) și c) C.pr.pen., în cazul în care judecătorul de cameră preliminară nu a menținut măsura asigurătorie, în temeiul art. 250² C.pr.pen.⁵⁴

⁵² În același sens, B. Micu, *Camera preliminară*, Editura Hamangiu, București, 2021, p. 160; în sensul că judecătorul de cameră preliminară ar avea obligația să procedeze, de îndată, la verificarea măsurilor asigurătorii, în temeiul art. 250² C.pr.pen., întrucât dispozițiile art. 330 C.pr.pen. i-ar impune această conduită procesuală, a se vedea C. Marin, *op.cit.*, p. 378.

⁵³ Pentru simetria cu măsurile preventive, a se vedea Î.C.C.J. – Secțiunile Unite, decizia nr. LXV (65) din 15 octombrie 2007 (*publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 537 din 16.07.2008*), prin care s-a decis că „în interpretarea dispozițiilor art. 332 din Codul de procedură penală, cu referire la art. 159 alin. 13 ultima teză din Codul de procedură penală, stabilesc că, în situația restituirii cauzei la procuror pentru refacerea urmăririi penale, durata maximă a arestării preventive nu poate depăși 180 de zile, calculată prin adiționarea tuturor perioadelor anterioare din cursul urmăririi penale și ulterioare restituirii cauzei la procuror” – soluție aplicabilă și în prezent, în condițiile adaptării sale la noile dispoziții procedurale.

⁵⁴ În aceste cazuri, în practica instanțelor cu volum mare de activitate, se întâlnesc numeroase situații în care termenul de 6 luni este depășit, având în vedere că atât procedura de soluționare de către judecătorul de cameră preliminară a plângerii împotriva soluției de clasare, prevăzută de dispozițiile art. 314 C.pr.pen., cât și procedura de cameră preliminară prevăzută de art. 342 – 348 C.pr.pen., se întind pe o perioadă mai mare de timp.

Dacă judecătorul de cameră preliminară a menținut măsura asigurătorie, termenul de 6 luni se va calcula de la data rămânerii definitive a încheierii sau deciziei prin care a fost menținută măsura asigurătorie.

În cazul în care judecătorul de cameră preliminară a dispus restituirea cauzei la parchet, ca urmare a excluderii tuturor probelor administrate în faza de urmărire penală și a constatării nulității tuturor actelor de urmărire penală, potrivit art. 346 al. (3) lit. b) C.pr.pen. și art. 345 alin. (2) C.pr.pen. (*de exemplu, în urma constatării necompetenței materiale sau după calitatea persoanei a parchetului ierarhic inferior*), verificarea măsurilor asigurătorii nu va mai avea loc, acestea fiind desființate prin efectul încheierii judecătorului de cameră preliminară, ne(mai)existând niciun fundament probatoriu care să susțină îndeplinirea condițiilor de existență ale acestora. În acest caz, o eventuală instituire a unor măsuri asigurătorii ar putea fi dispusă de către procurorul competent, după reluarea urmăririi penale, potrivit art. 334 alin. (1) C.pr.pen. și după readministrarea probelor excluse (dacă mai este posibil) sau administrarea altor probe noi, cu respectarea dispozițiilor procesuale penale, urmând ca operațiunea de „verificare” să vizeze, potrivit art. 250² C.pr.pen. noile măsuri asigurătorii instituite.

14. Reglementarea competenței de verificare a măsurilor asigurătorii în cadrul altor proceduri ce sunt de competența judecătorului de cameră preliminară

Cu altă ocazie⁵⁵, am arătat că aceeași reglementare defectuoasă a verificării măsurilor asigurătorii ridică probleme atunci când măsurile asigurătorii sunt în ființă, dar momentul procesual este unul aflat în „zona gri”. De pildă, s-a pus problema dacă trebuie verificate măsurile asigurătorii în cazul în care s-a dispus, în cauză, o soluție de clasare, măsurile asigurătorii fiind menținute în vederea confiscării speciale (urmând a fi sesizat judecătorul de cameră preliminară în procedura prevăzută de art. 549¹ C.pr.pen. în vederea confiscării bunurilor), dacă s-a formulat o plângere la clasare sau dacă, după respingerea acesteia sau în cazul în care nu este formulată, este sesizat judecătorul de cameră preliminară pentru a se discuta confiscarea. Problema se pune în mod similar și în ceea ce privește formularea unei cereri de ridicare a măsurilor asigurătorii ori de valorificare anticipată a acestora, inclusiv în intervalele de timp dintre emiterea ordonanței și formularea respectivelor căi de atac sau expirarea termenelor pentru declararea lor/primul termen de judecată, mai ales că uneori respectivele solicitări au un caracter cât se poate de urgent.

Pornind de la premisa că toate măsurile asigurătorii trebuie verificate câtă vreme sunt în ființă în cadrul unui proces penal în curs, pentru a preîntâmpina ca ingerința în dreptul de proprietate să devină împovărătoare, se pune problema de a ști cine trebuie să verifice măsura asigurătorie: procurorul, dat fiind că faza de urmărire penală nu este finalizată definitiv, sau judecătorul de cameră preliminară în cadrul judecării plângerii la clasare ori a procedurii prevăzute de art. 549¹ C.pr.pen., dat fiind că prin emiterea ordonanței de clasare se poate considera că procurorul s-a dezinvestit. Fiind sesizat cu o astfel de cerere adresată direct instanței de judecată, într-o cauză în care soluționarea

⁵⁵ A se vedea A.R. Trandafir, Comentariul art. 250² C.pr.pen., în M. Udrioiu (coord.), Codul de procedură penală. Comentariu pe articole, cit. supra, de unde sunt preluate aspectele din prezenta secțiune.

plângerii la clasare începuse cu peste doi ani și jumătate în urmă, instanța⁵⁶ a considerat că dosarul se află încă în faza de urmărire penală⁵⁷, iar competența îi aparține procurorului. În schimb, procurorul a considerat că nu mai este investit cu un dosar penal, neputându-se pronunța asupra unei astfel de cereri, contestația împotriva răspunsului său (materializat prin adresă) fiind respinsă ca inadmisibilă de judecătorul de drepturi și libertăți, problema urmând a fi adresată judecătorului de cameră preliminară în cadrul procedurii prevăzute de art. 549¹ C.proc.pen. Față de referirea pe care o face în prezent art. 252¹ și la judecătorul de cameră preliminară (fără a se referire la procedura de cameră preliminară, așa cum o face art. 249 alin. (1) C.proc.pen., cu toate că în decizia Curții Constituționale nr. 11/2023 se face vorbire doar de faza camerei preliminare, deși considerentele pot fi folosite și în celelalte proceduri), cel puțin valorificarea poate fi solicitată și în cadrul procedurilor sus-menționate, care sunt de competența judecătorului de cameră preliminară. Având în vedere imperativul respectării accesului la justiție, precum și nevoia de a limita ingerința în dreptul de proprietate, credem că aceeași soluție trebuie să se aplice *de lege lata* și în ceea ce privește verificarea măsurilor asigurătorii și a cererii de ridicare a măsurilor⁵⁸. În mod evident, pentru evitarea acestor probleme de interpretare, referirea la alte proceduri ce sunt de competența judecătorului de cameră preliminară este utilă, urmând ca termenul de verificare să fie tot de 6 luni.

15. Clarificarea noțiunilor de „restrângere” și „extindere” a măsurilor asigurătorii

În lipsa unei definiții legale, semnificația noțiunilor de „restrângere” și „extindere” a măsurilor asigurătorii cuprinse în dispozițiile art. 250² C.pr.pen. – *ce permit adaptarea valorică a măsurilor asigurătorii în funcție de fluctuațiile valorice ale scopului măsurilor asigurătorii* – a fost conturată în studiile anterioare⁵⁹, arătându-se că:

- a) *„restrângerea” unei măsuri asigurătorii „echivalează cu ceea ce practica judiciară denumea „ridicarea parțială” a măsurii asigurătorii; de exemplu, se poate restrânge măsura asigurătorie la o sumă mai mică (de exemplu, se poate constata că valoarea probabilă a pagubei este mai mică decât cea avută în vedere inițial) ori la anumite bunuri ale persoanei vizate.”*
- b) *„extinderea” unei măsuri asigurătorii „reprezintă, în realitate, o dispoziție de luare a acesteia cu privire la o sumă mai mare decât cea avută în vedere inițială sau pentru o valoare mai mare decât cea estimată la momentul luării măsurii. În funcție de obiectul măsurii, extinderea poate viza și alte bunuri (însă, dat fi ind că bunurile nu trebuie identifi cate prin actul prin care sunt dispuse măsurile asigurătorii, de regulă problema se rezolvă prin aducerea la îndeplinire a măsurii, iar nu prin extinderea acesteia, dar nu este exclus – ci se întâmplă frecvent – ca ordonanța sau încheierea de luare a măsurilor asigurătorii să indice doar anumite bunuri).”*

⁵⁶ Trib. Galați, Secția penală, încheierea din 17 iunie 2022 pronunțată în dosarul nr. 1481/121/2022, nepublicată.

⁵⁷ *De lege lata*, am apreciat soluția ca fiind corectă.

⁵⁸ De altfel, am arătat că probleme similare privind ridicarea ori valorificarea pot apărea între momentul rămânerii în pronunțare și al pronunțării asupra fondului cauzei, precum și între momentul pronunțării sentinței și înaintarea dosarului la instanța de apel; pentru aspecte privind competența de soluționare a cauzei în astfel de situații, a se vedea A. R. Trandafir, Comentariul art. 254 C.pr.pen., cit. supra.

⁵⁹ A. R. Trandafir, Comentariul art. 250² C.pr.pen., cit. supra.

În ceea ce privește efectele „*in personam*” ale dispoziției de „*extindere*” a măsurilor asigurătorii, autorii prezentului studiu au opinii diferite, în sensul că:

Opinie Andra-Roxana Trandafir	Opinie Vicențiu – Răzvan Gherghe
<p>„Extinderea” măsurii asigurătorii este operabilă, în aceeași cauză, cu privire la bunurile altei persoane, existând suficiente garanții procesuale pentru verificarea legalității și temeiniciei acestei dispoziții.</p> <p>„Față de trimiterea pe care o face art. 250² la dispozițiile art. 250 și 250¹ C. proc. pen. și de procedura verificării măsurii asigurătorii, care consacră aceleași garanții persoanei interesate în fața instanței de judecată (citare, posibilitatea de a prezenta probe), precum și având în vedere că, fie că o numim luare a măsurii asigurătorii, fie că o numim extindere, termenul de verificare curge de la același moment, se constată însă că, în realitate, nu există vreun motiv pentru care „extinderea” să nu poată fi dispusă cu prilejul verificării măsurilor asigurătorii, câtă vreme textul de lege o prevede în mod expres.”⁶⁰</p>	<p>Dispozițiile „<i>extinderii</i>” și „<i>restrângerii</i>” au vedere exclusiv o măsură asigurătorie privind bunurile aceleiași persoane (suspect, inculpat, parte responsabilă civilmente sau o altă persoană în posesia sau proprietatea căreia se găsesc bunurile indisponibilizate), iar nu și bunurile aparținând altei persoane, nevizată de măsura asigurătorie inițială - „extinsă” sau „restrânsă”.</p> <p>„Extinderea” unei măsuri asigurătorii - instituită sau menținută anterior cu privire la bunurile unei anumite persoane, indiferent de calitatea procesuală a acesteia – asupra bunurilor aparținând unei alte persoane echivalează, în realitate, – <i>indiferent de terminologia folosită</i> – cu luarea unei noi măsuri asigurătorii față de bunurile acestei din urmă persoane, dispoziție nepermisă în procedura de verificare a unei măsuri asigurătorii privind o anumită persoană.</p> <p>Dacă organul judiciar penal intenționează să indisponibilizeze bunurile unei alte persoane în aceeași cauză penală, trebuie să procedeze la instituirea unei noi măsuri asigurătorii față de aceasta, cu respectarea condițiilor legale, aceasta fiind supusă unei aplicări separate, unei căi de atac distincte, în condițiile art. 250 C.pr.pen. sau art. 250¹ C.pr.pen. și unei alte proceduri de verificare, în condițiile art. 250² C.pr.pen., iar nu să „extindă” asupra bunurilor acestei persoane o măsură asigurătorie instituită sau menținută anterior cu privire la bunurile altei persoane.⁶¹</p>

Subliniem că divergența de opinii este una pur formală, în condițiile în care, în ambele cazuri, există garanția procedurală a exercitării căii de atac a „contestației” împotriva „*luării*” sau „*extinderii*” măsurii asigurătorii.

⁶⁰ A. R. Trandafir, Comentariul art. 250² C.pr.pen., cit. supra.

⁶¹ V. R. Gherghe, Verificarea măsurilor asigurătorii pe parcursul procesului penal, publicat în revista „Dreptul”, nr. 1/2022, p. 134-135.

16. Reglementarea unei sancțiuni în cazul lipsei verificării măsurilor asigurătorii în termenul prevăzut de leg

Unul dintre aspectele cele mai controversate apărute în doctrină (chiar și între autorii prezentului material) și în jurisprudență este determinat de stabilirea naturii juridice a termenelor de 6 luni și un an prevăzute de art. 250² C.pr.pen.⁶², cu importante consecințe din perspectiva sancțiunii incidente în cazul nerespectării lor.

Astfel, într-o opinie – reflectată în mod constant în jurisprudența instanței supreme⁶³ - se susține că termenele de 6 luni și un an au un caracter de „recomandare”, întrucât legiuitorul nu a prevăzut sancțiunea încetării de drept a măsurilor asigurătorii în cazul nerespectării acestora, acestea neputând să-și înceteze efectele juridice ca urmare a menținerii lor tardive de către organul judiciar penal.

Într-o altă opinie⁶⁴, reflectată și în doctrină⁶⁵ s-a arătat că termenele de 6 luni și un an au un caracter „substanțial”, iar omisiunea procurorului, judecătorului de cameră preliminară sau instanței de judecată de a menține măsura asigurătorie înainte de expirarea acestora determină încetarea ei de drept.

În cadrul acestei opinii, deși se recunoaște natura „substanțială” a termenelor de 6 luni și un an prevăzute de art. 250² C.pr.pen., s-a exprimat și opinia că normele au un caracter „imperfect”, ca urmare a lipsei prevederii în lege a sancțiunii încetării de drept a măsurii, în lipsa intervenției legiuitorului aceasta din urmă neputând să opereze⁶⁶.

⁶² Trebuie menționat faptul că tranșarea problemei naturii juridice a termenelor de 6 luni și un an prevăzute de art. 250² C.pr.pen. a format obiectul unei sesizări în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea următoarei chestiuni de drept: „În interpretarea art. 250² din Codul de procedură penală, care este natura juridică a termenului de 6 luni în cursul urmăririi penale, respectiv 1 an în cursul judecării, în cadrul căruia este necesară verificarea periodică a subzistenței temeiurilor care au determinat luarea sau menținerea măsurii asigurătorii?”, însă, prin decizia nr. 38/2022 a Î.C.C.J. - Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, cit. supra, s-a dispus respingerea, ca inadmisibilă a acestei sesizări, pe considerentul că soluționarea acestei probleme de drept „nu influențează soluția ce ar putea fi dată raportului juridic de conflict dedus judecării și nici rezolvarea acțiunii civile”; așa cum arătam, aceeași problemă a format obiectul unei alte sesizări în vederea pronunțării de către instanța supremă a unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea de principiu a chestiuni de drept „În raport cu dispozițiile art. 250² din Codul de procedură penală care este natura termenului maxim în cursul căruia judecătorul de cameră preliminară verifică dacă subzistă temeiurile care au determinat luarea sau menținerea măsurii asigurătorii?”, însă prin decizia nr. 64/2022 a Î.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, cit. supra, sesizarea a fost respinsă tot ca inadmisibilă, întrucât lămurirea acestei chestiuni nu influențează modalitatea de soluționare a fondului cauzei.

⁶³ A se vedea, exemplificativ: Î.C.C.J., Completul de 5 judecători, încheierea din 21 martie 2022, pronunțată în dosarul nr. 3.190/1/2019; Î.C.C.J., secția penală, decizia nr. 524 din 25 mai 2021, disponibilă pe site-ul www.scj.ro; Î.C.C.J., secția penală, decizia nr. 168 din 16 martie 2022, disponibilă pe site-ul www.scj.ro; Î.C.C.J., secția penală, decizia nr. 456 din 15 iunie 2023, nepublicată; încheierea din data de 4 octombrie 2021 a Curții de Apel București – Secția I Penală, pronunțată în dosarul nr. 6157/2/2021 (2926/2021).

⁶⁴ Curtea de Apel București, secția I penală, dec. pen. nr. 67/C din 14 februarie 2023, pronunțată în dosarul nr. 22081/3/2015/a3 (83/2023).

⁶⁵ A se vedea V. R. Gherghe, Verificarea măsurilor asigurătorii pe parcursul procesului penal, cit. supra, p. 128; C. Bălan, Probleme controversate privind măsurile asigurătorii în procesul penal, în culegerea de studii „In honorem Anastasiu Crișu. Probleme controversate și actuale în dreptul românesc” de A. Zarafiu (coord.), Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 58; I. Lazăr, A. G. Mocan, Menținerea măsurilor asigurătorii în procesul penal. Natura juridică și consecințele nerespectării termenului de menținere a măsurii, în revista „Dreptul”, nr. 3/2023, p. 149-151; C. Marin, op.cit., p. 379; C. - V. Ștefan, Probleme legate de măsurile asigurătorii în materia infracțiunilor de evaziune fiscală, în revista „Caiete de drept penal”, anul XIX, nr. 3/2023 (iulie – septembrie), p. 60-61.

⁶⁶ A se vedea A. R. Trandafir, Comentariul art. 250² C.pr.pen., cit. supra.

Nu vom relua toate argumentele expuse în doctrină,, din ce în ce mai des, în favoarea uneia sau alteia dintre soluții (în special în sensul încetării de drept); ne vom mărgini să reiterăm faptul că pasivitatea legiuitorului în a consacra, în mod expres, sancțiunea încetării de drept (sau a oricărei sancțiuni) a unei măsuri asigurătorii, neverificată în termenul legal, coroborată cu o jurisprudență neunitară a instanțelor, generată de această lacună legislativă, poate ridica probleme serioase din perspectiva neconstituționalității dispozițiilor art. 250² C.pr.pen. (prin raportare la prevederile art. 1 alin. 5, art. 44 și art. 53 din Constituția României) și a neconvenționalității acestora (din perspectiva art. 1 din Protocolul adițional nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului privind protecția proprietății)⁶⁷.

Această varietate de opinii reflectate în jurisprudență și doctrină – cu consecințe importante din perspectiva sorții juridice a bunurilor indisponibilizate în procesul penal - reclamă o intervenție grabnică a legiuitorului în vederea tranșării acestei probleme, în sensul consacării exprese a sancțiunii „*încetării de drept*” a măsurilor asigurătorii, ca urmare a omisiunii verificării (menținerii) lor de către organul judiciar penal, în termenele prevăzute de lege.

Față de cele expuse mai sus, credem că, *de lege ferenda*, textul art. 250² C.pr.pen. („*Verificarea măsurilor asigurătorii*”) ar urma să fie formulat după cum urmează:

Verificarea măsurilor asigurătorii

(1) În tot cursul procesului penal, procurorul, judecătorul de cameră preliminară sau, după caz, instanța de judecată verifică periodic, prin ordonanță sau încheiere, dar nu mai târziu de 6 luni în cursul urmăririi penale și al procedurii de cameră preliminară sau în alte proceduri ce sunt de competența judecătorului de cameră preliminară, respectiv un an în cursul judecății, dacă subzistă temeiurile care au determinat luarea sau menținerea măsurii asigurătorii, dispunând, după caz, menținerea, restrângerea sau extinderea măsurii dispuse, respectiv ridicarea acesteia.

(2) Măsurile asigurătorii încetează de drept în cazul în care nu au fost menținute în termenul prevăzut la alin. (1).

(3) Încetarea de drept a măsurii asigurătorii se constată, din oficiu sau la cererea persoanei interesate, de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale și prin încheiere, de judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară sau de instanța de judecată, în cursul judecății.

(3) Dispozițiile art. 250 și art. 250¹ se aplică în mod corespunzător, cu excepția art. 250 alin. (2) și 250¹ alin. (3) teza întâi, care nu se aplică în cazul contestației formulate împotriva soluției de ridicare a măsurilor asigurătorii.”

La mai bine de trei ani de la introducerea procedurii „*verificării măsurilor asigurătorii*”, în practica organelor de urmărire penală se discută pe un ton critic modalitatea normativă aleasă de legiuitor în a reglementa această procedură, din

⁶⁷ Curtea Constituțională a fost deja sesizată cu numeroase excepții de neconstituționalitate a textului de lege; a se vedea, de exemplu, I.C.C.J, Secția penală, încheierea din 4 iulie 2022 pronunțată în dosarul nr. 3509/105/2015/a48.1, nepublicată, în care instanța a arătat și că, în opinia sa, textul de lege este neconstituțional; C.A. Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, decizia nr. 21 din 7 august 2023, nepublicată; C.A. Galați, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia nr. 46 din 6 februarie 2023, nepublicată.

perspectiva efectelor practice negative ale acesteia, concretizate în încălcarea activității organelor de urmărire penală (și, prin urmare, și al judecătorului de drepturi și libertăți investit cu soluționarea eventualelor contestații), care trebuie să verifice, periodic (înainte de expirarea unui termen de 6 luni) și din oficiu (în lipsa oricărei cereri a persoanei interesate), legalitatea și temeinicia măsurilor asigurătorii instituite anterior.

Poate, totuși, pentru faza de urmărire penală ar fi fost mult mai oportună o procedură de verificare periodică de către judecătorul de drepturi și libertăți a temeiniciei și legalității măsurilor asigurătorii, exclusiv la cererea/contestația persoanei interesate (vizată de efectele acesteia) și cu prevederea unor termene procedurale dilatorii/prohibitive după care aceasta să poată fi reiterată (sub sancțiunea nulității cererii formulate premature)⁶⁸, după modelul procedurii speciale a „*contestației privind durata procesului penal*”, prevăzută la art. 488¹ – art. 488⁶ C.pr.pen.

Această procedură ar degreva organele de urmărire penală de sarcina verificării, în mod automat, a legalității și temeiniciei măsurilor asigurătorii, conferind totodată oricărei persoane interesate garanția procedurală a unui control judiciar, în acest scop, în fața judecătorului de drepturi și libertăți, cu respectarea exercitării dreptului la apărare al tuturor persoanelor vizate de soarta acestor măsuri procesuale, care ar urma să fie citate în cauză.

IV. Ridicarea măsurilor asigurătorii

Una dintre numeroasele lacune de reglementare în materia măsurilor asigurătorii – „*acoperită*” defectuos, sub aspect terminologic, prin noile dispoziții ale art. 250² C.pr.pen. - o constituie și inexistența unor norme procesuale penale care să prevadă - după modelul măsurilor preventive - posibilitatea „revocării” unei măsuri asigurătorii pe parcursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară sau al judecății, în situația în care „*au încetat temeiurile care au determinat-o ori au apărut împrejurări noi din care rezultă nelegalitatea sau netemeinicia măsurii*”. Din acest motiv, credem că se impune reglementarea expresă a cererii de ridicare a măsurilor asigurătorii (17).

17. Necesitatea reglementării exprese a cererii de ridicare a măsurilor asigurătorii

Soarta juridică a măsurilor asigurătorii, pe toată perioada ființei lor, este dispersată în mai multe dispoziții procesuale penale, acestea folosind doar noțiunile de „*luare*”⁶⁹, „*menținere*”⁷⁰, „*ridicare*”⁷¹ și „*încetare de drept*”⁷², însă nu și pe cea de „*revocare*”⁷³, așa cum ar fi fost firesc.

⁶⁸ Necesitatea unor astfel de termene prohibitive rezidă în evitarea riscului încălcării rolului judecătorului de drepturi și libertăți cu numeroase astfel de contestații, formulate în scopul tergiversării urmăririi penale.

⁶⁹ De exemplu, art. 249 C.pr.pen., art. 330 C.pr.pen., art. 397 alin. (2) C.pr.pen. și art. 494 C.pr.pen.

⁷⁰ De exemplu, art.315 alin. (2) lit. a) C.pr.pen., art. 318 alin. (8) C.pr.pen., art. 330 C.pr.pen. și art. 397 alin. (5) C.pr.pen.

⁷¹ De exemplu, art. 250² C.pr.pen., art. 315 alin. (2) lit. a) C.pr.pen., art. 318 alin. (8) C.pr.pen. și art. 549¹ alin. (5) lit. a) C.pr.pen.

⁷² De exemplu, art. 315 alin. (2) lit. a) C.pr.pen., art. 318 alin. (8) C.pr.pen. și art. 397 alin. (5) C.pr.pen.

⁷³ Cu toate acestea, legiuitorul folosește în unele dispoziții procedurale speciale noțiunea „*revocării*” măsurii asigurătorii, desi aceasta nu este consacrată și de Codul de procedură penală; astfel, potrivit art. 281 alin. (7)

Lipsa de acuratețe a legiuitorului a determinat organele judiciare să dispună, pe întreg parcursul procesului penal, „*ridicarea măsurilor asigurătorii*”, așadar chiar și în situațiile în care în mod firesc s-ar fi impus „*revocarea*” acestora⁷⁴.

În acest sens, până la intrarea în vigoare a dispozițiilor art. 250² C.pr.pen., au fost conturate două variante procesuale posibile, respectiv:

a) ridicarea măsurilor asigurătorii/înlocuirea obiectului acestora, exclusiv în temeiul dispozițiilor procesual-penale, prin aplicarea regulii „simetriei” în materia măsurilor procesuale penale, în sensul că organul judiciar care a instituit o măsură asigurătorie (sau în fața căruia se află cauza penală), în anumite condiții legale, are posibilitatea de a ridica această măsură, în baza textului legal care prevede instituirea acesteia, în cazul în care aceste condiții legale nu mai subzistă, sau poate înlocui, în mod similar, obiectul acesteia.

b) ridicarea măsurilor asigurătorii, în temeiul dispozițiilor din Codul de procedură civilă care reglementează măsurile asigurătorii în procesul civil și care complinesc normele procesuale penale în temeiul art. 2 alin. (2) C.pr.civ., ce stipulează că „*dispozițiile prezentului cod se aplică și în alte materii, în măsura în care legile care le reglementează nu cuprind dispoziții contrare*”⁷⁵.

Prin noile dispoziții ale art. 250² C.pr.pen. s-a încercat acoperirea acestei lacune, prin prevederea expresă a posibilității „*ridicării măsurii asigurătorii*”, cu ocazia verificării periodice obligatorii a temeiniciei și legalității acesteia, context în care procurorul, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată poate constata apariția unor împrejurări noi, necunoscute la momentul dispunerii măsurii asigurătorii, de natură a afecta viitoarea sa legalitate și temeinicie, impunându-se sistarea pentru viitor a efectelor sale juridice.

În ceea ce privește posibilitatea invocării, *de lege lata*, a dispozițiilor art. 250² C.pr.pen., ca temei de soluționare a **cererilor** de ridicare a măsurilor asigurătorii pe parcursul procesului penal – *independent de procedura de verificare periodică a acestora reglementată de aceste dispoziții legale* – autorii prezentului studiu au opinii parțial diferite, după cum urmează:

Opinie Andra-Roxana Trandafir	Opinie Vicențiu – Răzvan Gherghe
Dispozițiile art. 250 ² C.pr.pen. nu pot fi invocate, <i>de lege lata</i> , ca temei de soluționare a cererilor de ridicare a măsurilor asigurătorii pe parcursul procesului penal, acestea având o finalitate distinctă, ia jurisprudența dezvoltată până la intrarea în	<i>De lege lata</i> , organele judiciare penale pot dispune - oricând pe parcursul procesului penal - „ <i>ridicarea măsurilor asigurătorii</i> ” în temeiul dispozițiilor art. 250 ² C.pr.pen., coroborate, după caz, cu prevederile speciale cuprinse în alte acte

din Legea nr. 302/2004, „*În cazul în care autoritatea judiciară română emitentă revocă măsura prevăzută la art. 276 alin. (1), trebuie să notifice de îndată despre aceasta autorității judiciare a statului de executare.*”

⁷⁴ Menționăm, însă, și faptul că aceeași lipsă de acuratețe a legiuitorului a determinat unele instanțe să dispună, în sens invers, „*revocarea*” măsurilor asigurătorii (poate pe baza unei analogii terminologice cu „*revocarea măsurilor preventive*”), deși instituția „*revocării măsurilor asigurătorii*” nu este reglementată, *de lege lata*, în Codul de procedură penală, așa cum s-ar impune (a se vedea: Încheierea pronunțată la 16.02.2018 de judecătorul de cameră preliminară din cadrul Tribunalului București – Secția I Penală, în dosarul nr. 37180/3/2017, nepublicată; Încheierea pronunțată la 20.11.2019 de judecătorul de drepturi și libertăți din cadrul Tribunalului București – Secția I Penală, în dosarul nr. 30327/3/2019, nepublicată).

⁷⁵ A se vedea, pentru jurisprudența Curții Constituționale și a instanței supreme, în această materie, A. R. Trandafir, Comentariu art. 249 C.pr.pen., cit. supra.

vigoare a acestor dispoziții își menține aplicabilitatea.

În acest context, ridicarea unei măsuri asigurătorii, la cererea persoanei interesate, poate avea loc doar în temeiul dispozițiilor speciale ale art. 957 din Codul de procedură civilă, ce reglementează „ridicarea măsurilor asigurătorii” și care se aplică și în procesul penal, prin intermediul art. 2 alin. (2) C.pr.civ.

„(...) cererea de ridicare a măsurii asigurătorii, care poate fi formulată de orice persoană interesată, are ca temei art. 957 C.proc.civ., conform jurisprudenței Curții Constituționale și a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Toate aceste aspecte își mențin valabilitatea și după introducerea, în Codul de procedură penală, a dispozițiilor art. 250², care nu sunt de natură să instituie un temei al cererii de ridicare a măsurii asigurătorii, ci doar reglementează o procedură de verificare a acesteia, ce se realizează din oficiu, în cadrul căreia se poate ajunge inclusiv la ridicarea măsurii, dar nu ca urmare a unei cereri din partea persoanei interesate (a se vedea, pentru aceste aspecte, G.A. Lazăr, R. Stanciu, A.R. Trandafir, N.H. Țiț, Poprirea. O triplă perspectivă – civilă, fiscală și penală, cit. supra, nr. 270). Textul art. 250² C.proc.pen. nu instituie așadar un drept al vreunei persoane interesate la formularea unei cereri, ci o obligație a organelor judiciare, întocmai ca în cazul măsurilor preventive. Temeiul cererii de ridicare a măsurilor asigurătorii rămân dispozițiile art. 957 C.proc.civ., iar temeiul verificării măsurii îl reprezintă deci dispozițiile art. 250² C.proc.pen.”⁷⁶

normative, în funcție de motivul ridicării acestor măsuri procesuale (de exemplu, în situația în care măsura asigurătorie a fost instituită în vederea reparării pagubei cauzate prin săvârșirea infracțiunii, iar în cursul procesului penal prejudiciul a fost reparat integral de către inculpat, organul judiciar penal va putea proceda, la cererea acestuia din urmă, la „ridicarea măsurilor asigurătorii” în temeiul dispozițiilor ale art. 250² C.pr.pen., coroborate cu cele ale art. 2 alin. (2) C.pr.civ. și art. 957 alin. 1 C.pr.civ.)

Prin dispozițiile art. 250² C.pr.pen., legiuitorul a prevăzut termene maxime până la care trebuie verificate (și eventual „ridicate”) măsurile asigurătorii („nu mai târziu de 6 luni în cursul urmăririi penale, respectiv un an în cursul judecății”), de unde rezultă că operațiunea de verificare a acestora – cu consecința „menținerii”, „extinderii”, „restrângerii” sau „ridicării” lor – poate avea loc oricând pe parcursul procesului penal, singura condiție impusă constând în nedepășirea acestor termene calculate de la dispunerea sau verificarea anterioară a acesteia.

Dispozițiile art. 250² C.pr.pen. constituie instrumentul de natură procedurală ce poate fi uzitat în vederea ridicării unei măsuri asigurătorii, însă folosirea de către legiuitor în conținutul acestei dispoziții a formulei generale a lipsei „subzistenței temeiurilor care au determinat luarea sau menținerea măsurii asigurătorii”, impune recursul la alte dispoziții speciale care reglementează condițiile legale în care poate avea loc ridicarea acestei măsuri în anumite cazuri.

De asemenea, autorii prezentului studiu au opinii diferite cu privire la posibilitatea exercitării, *de lege lata*, a căii de atac a „contestației”, prevăzută de dispozițiile art. 250 C.pr.pen. și art. 250¹ C.pr.pen., împotriva ordonanței sau a încheierii prin care s-a

⁷⁶A se vedea A. R. Trandafir, Comentariul art. 250² C.pr.pen., cit. supra.

dispus ridicarea unei măsuri asigurătorii pe parcursul procesului penal, la cererea persoanei interesate, după cum urmează:

Opinie Andra-Roxana Trandafir	Opinie Vicențiu – Răzvan Gherghe
<p>Nu poate fi acceptată posibilitatea exercitării căii de atac a „<i>contestației</i>”, prevăzută de dispozițiile art. 250 C.pr.pen. și art. 250¹ C.pr.pen., împotriva ordonanței sau a încheierii prin care s-a dispus ridicarea unei măsuri asigurătorii pe parcursul procesului penal (deși ar fi utilă de <i>lege ferenda</i>, astfel cum s-a încercat prin Proiectul de modificare a Codului de procedură penală din 2019), întrucât nicio metodă de interpretare nu permite recurgerea la respectivele texte de lege (în acest sens, a se vedea I.C.C.J., Secția penală, încheierea nr. 1531 din 12 decembrie 2016, nepublicată).</p> <p>În aceste condiții, față de standardul instituit de Curtea Constituțională pentru protecția dreptului de proprietate, o cale de atac este necesară cel puțin în situația respingerii cererii de ridicare; <i>de lege lata</i>, varianta acceptabilă ar fi împrumutarea prevederilor art. 957 alin. (1) C.proc.civ. și cu privire la eventuala cale de atac, urmând ca aceasta (care nu se va numi însă apel) să fie formulată în termen de 5 zile.</p>	<p>Împotriva ordonanței prin care procurorul dispune, în cursul urmăririi penale, cu privire la ridicarea unei măsuri asigurătorii, se poate formula contestație, de către orice persoană interesată, la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța competentă să soluționeze cauza în fond, în temeiul art. 250² C.pr.pen. raportat la art. 250 C.pr.pen., nefiind exclusă nici infirmarea, din oficiu, a ordonanței de ridicare a sechestrului sau a popririi, în condițiile art. 304 alin. (1) și (2) C.pr.pen. de către prim-procurorul parchetului sau procurorul ierarhic superior, cu efectul invalidării măsurii asigurătorii generată de actul procesual infirmat.</p> <p>Împotriva încheierii prin care judecătorul de cameră preliminară dispune cu privire la ridicarea unei măsuri asigurătorii (indiferent că aceasta a fost instituită, de procuror, în cursul urmăririi penale, sau chiar de judecătorul de cameră preliminară) procurorul sau partea interesată pot formula contestație în termen de 48 de ore de la pronunțare sau, după caz, de la comunicare, în temeiul art. 250² C.pr.pen. raportat la art. 250¹ alin. 1 C.pr.pen.</p> <p>Aceeași cale de atac este incidentă și în cazul în care ridicarea măsurii asigurătorii, indiferent de faza procesuală în care a fost instituită, este dispusă, prin încheiere, de instanța de judecată (prima instanță sau instanța de apel).</p>

Suntem însă de acord că este nevoie de o cale de atac în această materie; pentru a uniformiza jurisprudența cu privire la toate aspectele legate de cererea de ridicare a măsurilor asigurătorii, credem că se impune grabnic o intervenție a legiuitorului care – independent de procedura de verificare periodică a măsurilor asigurătorii prevăzută de art. 250² C.pr.pen. – să reglementeze „*cererea de ridicare a măsurilor asigurătorii*” pe parcursul procesului penal, constituind o garanție procedurală importantă în asigurarea raportului de proporționalitate ce trebuie să existe în mod constant între ingerința în exercitarea

dreptului de proprietate asupra bunului indisponibilizat generat de măsura asigurătorie și realizarea scopului acesteia prevăzut de lege.

Trebuie subliniat că, prin introducerea procedurii „cererii de ridicare a măsurilor asigurătorii”, nu se creează un paralelism de reglementare cu cea a „verificării măsurilor asigurătorii” prevăzută de art. 250² C.pr.pen.

Astfel, „cererea de ridicare a măsurilor asigurătorii” constituie un instrument procedural ce ar urma să fie activat, așa cum o arată numele, la solicitarea persoanei interesate, în funcție de anumite situații particulare ce impun încetarea grabnică a ingerinței în exercitarea dreptului de proprietate asupra bunului indisponibilizat, în timp ce verificarea periodică a temeiniciei și legalității măsurilor asigurătorii, potrivit art. 250² C.pr.pen., cu consecința unei eventuale „ridicări” a acestora, constituie o garanție procedurală ce funcționează, din oficiu, independent de o cerere formulată de persoana interesată⁷⁷.

„Ridicarea măsurilor asigurătorii” pe parcursul procesului penal trebuie însoțită de garanția legală a exercitării unui control judiciar a acestei dispoziții, la cererea persoanei interesate, însă eventuala trimitere la dispozițiile art. 250 C.pr.pen. și art. 250¹ C.pr.pen., ce reglementează „contestația” în materia măsurilor asigurătorii, trebuie operată cu prudență, pentru a nu afecta realizarea scopului măsurii asigurătorii în eventualitatea unei ridicări defectuoase și executorii.

Prin urmare, în mod necesar, formularea unei contestații împotriva ordonanței sau încheierii prin care se dispune ridicarea unei măsuri asigurătorii pe parcursul procesului penal, trebuie să fie „suspensivă de executare”, prin derogare de la dispozițiile art. 250 alin. (2) C.pr.pen. și art. 250¹ alin. (3) teza întâi C.pr.pen.

Textul normativ care ar consacra „cererea de ridicare a măsurilor asigurătorii” pe parcursul procesului penal ar putea fi formulat în felul următor:

Cererea de ridicare a măsurilor asigurătorii

„(1) Măsurile asigurătorii vor fi ridicate, de îndată, de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale și prin încheiere, de judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară sau în alte proceduri ce sunt de competența judecătorului de cameră preliminară ori de instanța de judecată, în cursul judecății, la cererea persoanei interesate, dacă au încetat temeiurile de fapt și de drept care au determinat instituirea acesteia ori dacă au apărut împrejurări noi din care rezultă nelegalitatea sau netemeinicia ei.

(2) Dispozițiile art. 250 și art. 250¹ se aplică în mod corespunzător, cu excepția art. 250 alin. (2) și 250¹ alin. (3) teza întâi.”

V. Adaptarea măsurilor asigurătorii

În contextul caracterului lacunar al reglementării instituției „măsurilor asigurătorii”, am semnalat, cu altă ocazie⁷⁸, necesitatea introducerii grabnice a procedurii de „adaptare a măsurilor asigurătorii”, sub umbrela căreia ar urma să fie soluționate de către organul judiciar toate situațiile particulare ce pot apărea cu privire la situația juridică a bunului indisponibilizat și care impun „versatilitatea” acestei măsuri procesuale (18).

⁷⁷ După cum am arătat, „Ridicarea măsurilor asigurătorii din cursul verificării nu echivalează nici cu soluționarea unei cereri de ridicare, după cum cererea de ridicare a măsurii nu conduce prin ea însăși la verificarea măsurii.” A. R. Trandafir, Comentariul art. 250² C.pr.pen., cit. supra.

⁷⁸ A.R. Trandafir, Comentariul art. 249 C.pr.pen., cit. supra.

18. Necesitatea reglementării unei proceduri privind adaptarea măsurilor asigurătorii

Cu titlu preliminar, trebuie subliniat că „*adaptarea măsurilor asigurătorii*” nu anihilează în niciun caz „*substanța*” acestor măsuri procesuale și funcția lor primordială de „*garanție*”, ci constituie un instrument procedural menit a asigura un „*echilibru*” (raport de proporționalitate) între efectele juridice ale măsurii asigurătorii (al cărei caracter „*necesar*” impune producerea unei minime ingerințe în exercitarea dreptului de proprietate asupra bunului indisponibilizat) și scopul acesteia prevăzut de lege.

Bazată pe practica judiciară creată în jurul acestei problematici, am identificat⁷⁹, cu caracter exemplificativ, anumite situații particulare – *care, pe fondul acestei lacune normative, au îmbrăcat „haina informă” a unor „cereri de ridicare a măsurii asigurătorii”* - ce pot apărea cu privire la situația juridică a bunului indisponibilizat, cum ar fi:

- *autorizarea efectuării schimbului valutar și a transferului unei sume de bani dintr-un cont de RON într-unul de euro⁸⁰ ori într-un cont de depozit;*

- *autorizarea transferului unei sume de bani în contul de insolvență⁸¹;*

- *permisiunea ca lichidatorul judiciar să utilizeze sume de bani sub supravegherea judecătorului sindic⁸²;*

- *autorizarea ca banca să închidă conturi bancare după transferul sumelor de bani către Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate (ANABI)⁸³;*

- *autorizarea transferului unei sume de bani pentru plata prejudiciului cauzat părții civile⁸⁴;*

- *emiterea unei adrese pentru ca ANAF să deschidă un subcont în vederea achitării respectivei sume⁸⁵;*

- *solicitarea acordului instanței cu privire la realizarea unei investiții constând în amenajarea exploatarei unor agregate minerale în terasă cu redarea unui teren în circuitul agricol⁸⁶;*

- *schimbarea obiectului măsurii asigurătorii, astfel încât aceasta din urmă să fie ridicată de pe bunul indisponibilizat inițial și instituită asupra unui alt bun aparținând aceleiași persoane, indicat de aceasta în cuprinsul cererii⁸⁷;*

⁷⁹ *Ibidem.*

⁸⁰ Pentru o astfel de cerere admisă, a se vedea C.A. București, Secția I penală, încheierea din 4 decembrie 2020 în dosarul nr. 6632/2/2013, nepublicată.

⁸¹ Pentru o astfel de cerere respinsă ca neîntemeiată, întrucât ar fi dus la ridicare a automată a măsurii asigurătorii, contul unic de insolvență neputând fi supus măsurilor asigurătorii, a se vedea Trib. București, Secția I penală, încheierea din 16 decembrie 2022 pronunțată în dosarul nr. 1701/3/2014*/a16, nepublicată.

⁸² Pentru o astfel de cerere admisă, a se vedea aceeași încheiere pronunțată de Tribunalul București.

⁸³ *Ibidem.*

⁸⁴ Pentru o astfel de cerere admisă de instanță, a se vedea Trib. Mureș, Secția penală, încheierea din 14 iulie 2023 pronunțată în dosarul nr. 2221/102/2018/a24, nepublicată.

⁸⁵ Pentru o astfel de cerere respinsă ca inadmisibilă de instanță, a se vedea aceeași încheiere pronunțată de Trib. Mureș, în care se reține însă că „prezenta încheiere produce efecte și față de partea civilă care ar trebui să întreprindă toate măsurile necesare în vederea facilitării transferului sumei în quantum total de (...) lei în conturile acesteia”.

⁸⁶ A se vedea I.C.C.J., Completul de 5 judecători, decizia nr. 16 din 7 februarie 2022.

⁸⁷ În prezent, în practica organelor de urmărire penală, procedura de înlocuire a obiectului măsurii asigurătorii (înlocuirea bunului indisponibilizat cu alt bun, de aceeași valoare) presupune parcurgerea a *două etape/dispoziții procesuale consecutive*, în sensul că, prin același act procesual (ordonanță sau încheiere), organul judiciar (procurorul, judecătorul de cameră preliminară sau instanța penală) va dispune, mai întâi - în

- încuviințarea de către organul judiciar penal a emiterii de către autoritatea administrativă a unei autorizații de construire în vederea extinderii unei construcții sechestrate în procesul penal ori a edificării unei construcții asupra terenului sechestrat în procesul penal;

- încuviințarea de către organul judiciar penal cu privire la încheierea unei declarații prin care să se constituie în favoarea unei societăți de distribuție a energiei electrice a unui drept de uz și servitute pentru o suprafață din terenul sechestrat în procesul penal, în vederea racordării la rețeaua de energie electrică a unui imobil sechestrat (construcție).

Dispoziția de „adaptare” a măsurilor asigurătorii trebuie să se fundamenteze pe un text general ce ar trebui introdus în Codul de procedură penală, coroborat atât cu dispozițiile art. 53 alin. (2) din Constituția României, cât și cu anumite dispoziții speciale incidente, în funcție de particularitățile operațiunii de „adaptare” a măsurii [de exemplu: autorizarea transferului unei sume de bani pentru plata prejudiciului cauzat bugetului de stat prin săvârșirea unei infracțiuni de „evaziune fiscală”, s-ar putea întemeia și pe dispozițiile art. 10 din Legea nr. 241/2005 corelate cu prevederile art. 1 alin. 3 din Ordinul nr. 1076 din 6 august 2012 al Ministrului Finanțelor privind încasarea sumelor reprezentând prejudiciul cauzat și recuperat potrivit prevederilor art. 10 din Legea nr. 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale⁸⁸; încuviințarea de către organul judiciar penal cu privire la încheierea unei declarații prin care să se constituie în favoarea unei societăți de distribuție a energiei electrice a unui drept de uz și servitute pentru o suprafață din terenul sechestrat în procesul penal, în vederea racordării la rețeaua de energie electrică a unui imobil sechestrat (construcție), s-ar putea întemeia și pe dispozițiile art. 12 alin. 2 lit. a-c și alin 3 din Legea nr. 123/2012 a energiei electrice și a gazelor naturale⁸⁹].

Textul normativ care ar reglementa în Codul de procedură penală „adaptarea măsurilor asigurătorii” pe parcursul procesului penal ar putea fi formulat după cum urmează:

Adaptarea măsurilor asigurătorii

„(1) Măsurile asigurătorii pot fi adaptate de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale și prin încheiere, de judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară sau de instanța de judecată, în cursul judecării, la cererea persoanei interesate și în condițiile legii, în vederea menținerii unui raport de proporționalitate între exercitarea dreptului de proprietate asupra bunului indisponibilizat și scopul măsurii asigurătorii prevăzută de lege.

(2) Dispozițiile art. 250 și art. 250¹ din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător”.

condițiile art. 957 alin. 1 C.pr.civ. (sau art. 971 alin. 1 C.pr.civ. raportat la art. 957 alin. 1 C.pr.civ.) - ridicarea măsurii asigurătorii (sechestrul sau poprirea) de pe bunul indisponibilizat inițial, urmând ca apoi să instituie, potrivit art. 249 C.pr.pen. sau art. 254 C.pr.pen., măsura asigurătorie pe noul bun pus la dispoziție de către suspect, inculpat sau partea responsabilă civilmente; întrucât înlocuirea obiectului măsurii asigurătorii presupune și o instituție a măsurii asigurătorii asupra noului bun, este necesară și parcurgerea ulterioară a etapei aplicării noii măsuri asigurătorii, potrivit art. 252 și art. 253 C.pr.pen. și a formalităților de publicitate imobiliară sau mobilă prevăzute la art. 253 alin. 4 și 5 C.pr.pen.

⁸⁸ M. Of. nr. 558 din 8 august 2012.

⁸⁹ M. Of nr. 485 din 16 iulie 2012.

VI. Sinteza propunerilor de modificare a capitolului privind măsurile asigurătorii

În concluzia acestui material arătăm că nu pledăm, în general, pentru modificări legislative numeroase, care să determine texte greu de urmărit și de interpretat. Credem însă că, date fiind multiplele probleme practice apărute în legătură cu măsurile asigurătorii, o abordare integrată a textelor, care să conducă la rescrierea (parțială) a întregului capitol, ar fi oportună. Urmează să prezentăm așadar o astfel de propunere integrată.

Așa cum am arătat însă, analiza noastră nu a avut în vedere și valorificarea anticipată a bunurilor sechestrate (art. 252¹-252⁴ C.pr.pen.) și nici restituirea lucrurilor ori restabilirea situației anterioare (art. 255-256 C.pr.pen). De asemenea, nici art. 251-253 nu au fost expres analizate, ele ridicând mai puține probleme practice (ori de mai mică importanță). Din acest motiv, sinteza propunerilor de modificare legislativă va viza doar celelalte articole din capitolul dedicat măsurilor asigurătorii, precum și ordinea acestora care, așa cum arătam, ar trebui să fie: 249, 251, 252, 253, 254, 250, 250¹, 250², 252¹-252⁴; ridicarea și adaptarea măsurilor asigurătorii ar trebui să urmeze procedurii de verificare a acestora⁹⁰. La acestea se adaugă și propunerea de modificare a art. 425¹ alin. (7) pct.2 C.pr.pen. (*supra*, pct. 9), precum și cea privind abrogarea dispozițiilor art. 343 C.pr.pen (*supra*, pct. 13).

Număr articol actual, în <u>ordinea propusă</u>	Denumire text	Denumire propusă	Text în vigoare	Propunere text
249	Condițiile generale de luare a măsurilor	Condițiile generale de luare a măsurilor	(1) Procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, din oficiu sau la cererea procurorului, în procedura de cameră preliminară ori în cursul judecății, poate lua măsuri asigurătorii, prin	(1) Procurorul, în cursul urmăririi penale, judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată, din oficiu sau la cererea procurorului, în procedura de cameră preliminară ori în cursul judecății, poate lua măsuri asigurătorii, prin

⁹⁰ Vom evidenția cu roșu modificările propuse și cu verde texte preluate din alt articol. Din rațiuni de simplificare, la acest moment, nu am renumerotat și alineatele care figurează în textul actual cu indici.

	asigurătorii	asigurătorii	<p>ordonanță sau, după caz, prin încheiere motivată, pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori a reparării pagubei produse prin infracțiune.</p> <p>(2) Măsurile asigurătorii constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile, prin instituirea unui sechestru asupra acestora.</p> <p>(3) Măsurile asigurătorii pentru garantarea executării pedepsei amenzii se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului.</p> <p>(4) Măsurile asigurătorii în vederea confiscării speciale sau confiscării extinse se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate.</p> <p>(4¹) În cazul bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse, luarea de către procuror a măsurilor asigurătorii pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a acestor bunuri este obligatorie.</p> <p>(5) Măsurile asigurătorii în vederea reparării pagubei produse prin infracțiune și pentru garantarea executării cheltuielilor judiciare se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului și</p>	<p>ordonanță sau, după caz, prin încheiere motivată, pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse ori care pot servi la garantarea executării pedepsei amenzii sau a cheltuielilor judiciare ori a reparării prejudiciului produs prin infracțiune.</p> <p>(2) Măsurile asigurătorii constau în indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile.</p> <p>(3) Măsurile asigurătorii pentru garantarea executării pedepsei amenzii se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului.</p> <p>(4) Măsurile asigurătorii în vederea confiscării speciale sau confiscării extinse se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului ori ale altor persoane în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate.</p> <p>(4¹) În cazul bunurilor care pot face obiectul confiscării speciale sau al confiscării extinse, luarea de către procuror a măsurilor asigurătorii pentru a evita ascunderea, distrugerea, înstrăinarea sau sustragerea de la urmărire a acestor bunuri este obligatorie.</p> <p>(5) Măsurile asigurătorii în vederea reparării prejudiciului produs prin infracțiune și pentru garantarea executării cheltuielilor judiciare se pot lua asupra bunurilor suspectului sau inculpatului și</p>
--	--------------	--------------	--	---

		<p>ale persoanei responsabile civilmente, până la concurența valorii probabile a acestora.</p> <p>(6) Măsurile asigurătorii prevăzute la alin. (5) se pot lua, în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară și al judecătăii, și la cererea părții civile. Măsurile asigurătorii luate din oficiu de către organele judiciare prevăzute la alin. (1) pot folosi și părții civile.</p> <p>(7) Măsurile asigurătorii luate în condițiile alin. (1) sunt obligatorii în cazul în care persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă.</p> <p>(8) Nu pot fi sechestrate bunuri care aparțin unei autorități sau instituții publice ori unei alte persoane de drept public și nici bunurile exceptate de lege.</p>	<p>ale părții responsabile civilmente, până la concurența valorii probabile a acestora. În cursul urmăririi penale măsurile asigurătorii în vederea reparării prejudiciului pot fi luate chiar dacă nu există constituire de parte civilă, dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la alin. (1).</p> <p>(6) Măsurile asigurătorii prevăzute la alin. (5) se pot lua, în cursul urmăririi penale, al procedurii de cameră preliminară și al judecătăii, și la cererea părții civile. Măsurile asigurătorii luate din oficiu de către organele judiciare prevăzute la alin. (1) pot folosi și părții civile.</p> <p>(7) Măsurile asigurătorii luate în condițiile alin. (4) și (5) sunt obligatorii în cazul în care, la momentul la care se dispun, persoana vătămată este o persoană lipsită de capacitate de exercițiu sau cu capacitate de exercițiu restrânsă.</p> <p>(8) Nu pot fi sechestrate bunuri care aparțin unei autorități sau instituții publice ori unei alte persoane de drept public și nici bunurile exceptate de lege.</p>
251	Organele care aduc la îndeplinire măsurile asigurătorii	<i>Nu au făcut obiectul analizei</i>	
252	Procedura sechestrului		
	Procesul-		

253	verbal de sechestru și notarea sau înscrierea ipotecară		
254	Poprirea	Poprirea	<p>(1) Sumele de bani datorate cu orice titlu suspectului ori inculpatului sau părții responsabile civilmente de către o a treia persoană ori de către cel păgubit sunt poprite în mâinile acestora, în limitele prevăzute de lege, de la data primirii ordonanței sau încheierii prin care se înființează sechestrul.</p> <p>(2) Sumele de bani prevăzute la alin. (1) vor fi consemnate de către debitori, după caz, la dispoziția organului judiciar care a dispus poprirea sau a organului de executare, în termen de 5 zile de la scadență, recipisele urmând a fi predate procurorului, judecătorului de cameră preliminară</p> <p>(1) Sumele de bani, titlurile de valoare sau alte bunuri mobile incorporale urmăribile datorate cu orice titlu suspectului ori inculpatului sau părții responsabile civilment ori deținute în numele său de o a treia persoană ori de cel păgubit sau pe care aceștia din urmă i le va datora în viitor, în temeiul unor raporturi juridice existente sunt poprite în mâinile acestora, în limitele prevăzute de lege, de la data primirii ordonanței sau încheierii prin care se înființează măsura asigurătorie.</p> <p>(2) În cazul popririi sumelor de bani din conturile bancare, pot face obiectul urmăririi silite prin poprire atât soldul creditor al acestor conturi, cât și încasările viitoare, cu respectarea limitelor prevăzute de Codul de procedură civilă, dacă este cazul.</p> <p>(3) După indisponibilizare, terțul poprit va proceda potrivit instrucțiunilor transmise de organul care a înființat măsura asigurătorie sau de către Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate, în condițiile prevăzute de legea specială.</p>

			ori instanței de judecată în termen de 24 de ore de la consemnare.	
250	Contestarea măsurilor asigurătorii	Contestarea măsurilor asigurătorii dispuse în cursul urmăririi penale	<p>(1) Împotriva măsurii asigurătorii luate de procuror sau a modului de aducere la îndeplinire a acesteia suspectul ori inculpatul sau orice altă persoană interesată poate face contestație, în termen de 3 zile de la data comunicării ordonanței de luare a măsurii sau de la data aducerii la îndeplinire a acesteia, la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond.</p> <p>(2) Contestația nu este suspensivă de executare.</p> <p>(3) Procurorul înaintea judecătorului de drepturi și libertăți dosarul cauzei, în termen de 24 de ore de la solicitarea dosarului de către acesta.</p> <p>(4) Soluționarea contestației se face în camera de consiliu, cu citarea celui care a făcut contestația și a persoanelor interesate, prin încheiere motivată, care este definitivă. Participarea procurorului este obligatorie.</p> <p>(5) Dosarul cauzei se restituie procurorului în termen de 48 de ore de la soluționarea contestației.</p> <p>(5¹) Dacă, până la soluționarea contestației formulate conform alin. (1), a fost sesizată instanța prin rechizitoriu, contestația se înaintea, spre competentă soluționare, judecătorului de cameră preliminară. Dispozițiile alin. (4) se aplică în mod corespunzător.</p>	<p>(1) Împotriva măsurii asigurătorii luate de procuror sau a modului de aducere la îndeplinire a acesteia suspectul ori inculpatul sau orice altă persoană interesată poate face contestație, în termen de 3 zile de la data comunicării ordonanței de luare a măsurii sau de la data aducerii la îndeplinire a acesteia, la judecătorul de drepturi și libertăți de la instanța căreia i-ar reveni competența să judece cauza în fond.</p> <p>(2) Contestația nu este suspensivă de executare.</p> <p>(3) Procurorul înaintea judecătorului de drepturi și libertăți dosarul cauzei, în termen de 24 de ore de la solicitarea dosarului de către acesta.</p> <p>(4) Soluționarea contestației se face în camera de consiliu, cu citarea celui care a făcut contestația și a persoanelor interesate, prin încheiere motivată, care este definitivă. Participarea procurorului este obligatorie.</p> <p>(5) Dosarul cauzei se restituie procurorului în termen de 48 de ore de la soluționarea contestației.</p> <p>(5¹) Dacă, până la soluționarea contestației formulate conform alin. (1), a fost sesizată instanța prin rechizitoriu, contestația se înaintea, spre competentă soluționare, judecătorului de cameră preliminară. Dispozițiile alin. (4) se aplică în mod corespunzător.</p>

			<p>(6) Împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii luate de către judecătorul de cameră preliminară ori de către instanța de judecată, procurorul, suspectul ori inculpatul sau orice altă persoană interesată poate face contestație la acest judecător ori la această instanță, în termen de 3 zile de la data punerii în executare a măsurii.</p> <p>(7) Contestația nu suspendă executarea și se soluționează, în ședință publică, prin încheiere motivată, cu citarea părților, în termen de 5 zile de la înregistrarea acesteia. Participarea procurorului este obligatorie.</p> <p>(8) După rămânerea definitivă a hotărârii, se poate face contestație potrivit legii civile numai asupra modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii.</p> <p>(9) Întocmirea minutei este obligatorie.</p>	
250 ¹	Contestarea măsurilor asigurătorii dispuse în cursul judecății	Contestarea măsurilor asigurătorii dispuse în procedura de cameră preliminară și în cursul	<p>(1) Împotriva încheierii prin care s-a dispus luarea unei măsuri asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară, de instanța de judecată sau de instanța de apel, inculpatul, procurorul sau orice altă persoană interesată poate face contestație, în termen de 48 de ore de la pronunțare sau, după caz, de la comunicare. Contestația se depune, după caz, la judecătorul de</p>	<p>(6) Întocmirea minutei este obligatorie.</p> <p>(7) După rămânerea definitivă a hotărârii, contestația împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii se face potrivit legii civile.</p> <p>(1) Împotriva încheierii prin care s-a dispus luarea unei măsuri asigurătorii de către judecătorul de cameră preliminară, de instanța de judecată sau de instanța de apel, inculpatul, procurorul sau orice altă persoană interesată poate face contestație, în termen de 3 zile de la pronunțare sau, după caz, de la comunicare. Contestația se depune, după caz, la judecătorul de cameră</p>

		<p>judecării</p>	<p>cameră preliminară, instanța de judecată sau instanța de apel care a pronunțat încheierea atacată și se înaintează, împreună cu dosarul cauzei, după caz, judecătorului de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară, respectiv instanței ierarhic superioare, în termen de 48 de ore de la înregistrare.</p> <p>(2) Contestația împotriva încheierii prin care judecătorul de cameră preliminară de la Secția penală a Înaltei Curte de Casație și Justiție a luat o măsură asigurătorie se soluționează de un complet format din 2 judecători de cameră preliminară, iar contestația împotriva încheierii prin care Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în primă instanță sau în apel, a luat o măsură asigurătorie se soluționează de Completul de 5 judecători.</p> <p>(3) Contestația formulată potrivit alin. (1) nu este suspensivă de executare. Contestația se soluționează în termen de 5 zile de la înregistrare, în ședință publică, cu participarea procurorului și cu citarea inculpatului și a părților interesate care au formulat-o. Prevederile art. 425¹ și următoarele se aplică în mod corespunzător.</p>	<p>preliminară, instanța de judecată sau instanța de apel care a pronunțat încheierea atacată și se înaintează, împreună cu dosarul cauzei, după caz, judecătorului de cameră preliminară de la instanța ierarhic superioară, respectiv instanței ierarhic superioare, în termen de 48 de ore de la înregistrare.</p> <p>(2) Contestația împotriva încheierii prin care judecătorul de cameră preliminară de la Secția penală a Înaltei Curte de Casație și Justiție a luat o măsură asigurătorie se soluționează de un complet format din 2 judecători de cameră preliminară, iar contestația împotriva încheierii prin care Secția penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție, în primă instanță sau în apel, a luat o măsură asigurătorie se soluționează de Completul de 5 judecători. Contestația împotriva încheierii prin care Completul de 5 judecători a luat, în apel, o măsură asigurătorie se soluționează de un alt complet de 5 judecători.</p> <p>(3) Contestația formulată potrivit alin. (1) nu este suspensivă de executare. Contestația se soluționează în termen de 5 zile de la înregistrare, în ședință publică, cu participarea procurorului și cu citarea inculpatului și a părților interesate care au formulat-o. Prevederile art. 425¹ se aplică în mod corespunzător.</p> <p>(4) Împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii luate de către judecătorul de</p>
--	--	------------------	--	---

				<p>cameră preliminară, de instanța de judecată ori de instanța de apel, procurorul, inculpatul sau orice altă persoană interesată poate face contestație la acest judecător ori la această instanță, în termen de 3 zile de la data punerii în executare a măsurii.</p> <p>(5) Contestația nu suspendă executarea și se soluționează, în ședință publică, prin încheiere motivată, cu citarea părților, în termen de 5 zile de la înregistrarea acesteia. Participarea procurorului este obligatorie.</p> <p>(6) Întocmirea minutei este obligatorie.</p> <p>(7) După rămânerea definitivă a hotărârii, contestația împotriva modului de aducere la îndeplinire a măsurii asigurătorii se face potrivit legii civile.</p>
		Contestarea măsurilor asigurătorii dispuse prin sentință sau decizie	(4) În cazul în care măsura asigurătorie s-a dispus direct prin hotărârea instanței de apel, dispozițiile alin. (1) - (3) se aplică în mod corespunzător.	Împotriva măsurilor asigurătorii luate, pentru prima dată, prin sentința primei instanței sau decizia instanței de apel, precum și a modului de aducere la îndeplinire a acestora, se poate face contestație, dispozițiile art. 250 ¹ aplicându-se în mod corespunzător.
Verificarea	Verificarea			(1) În tot cursul procesului penal, procurorul, judecătorul de cameră preliminară sau, după caz, instanța de judecată verifică periodic, prin ordonanță sau încheiere, dar nu mai târziu de 6 luni în cursul urmăririi penale și al procedurii de

250 ²	măsurii asigurătorii	măsurilor asigurătorii		<p>cameră preliminară sau în alte proceduri ce sunt de competența judecătorului de cameră preliminară, respectiv un an în cursul judecății, dacă subzistă temeiurile care au determinat luarea sau menținerea măsurii asigurătorii, dispunând, după caz, menținerea, restrângerea sau extinderea măsurii dispuse, respectiv ridicarea acesteia.</p> <p>(2) Măsurile asigurătorii încetează de drept în cazul în care nu au fost menținute în termenul prevăzut la alin. (1).</p> <p>(3) Încetarea de drept a măsurii asigurătorii se constată, din oficiu sau la cererea persoanei interesate, de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale și prin încheiere, de judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară sau de instanța de judecată, în cursul judecății.</p> <p>(3) Dispozițiile art. 250 și art. 250¹ se aplică în mod corespunzător, cu excepția art. 250 alin. (2) și 250¹ alin. (3) teza întâi, care nu se aplică în cazul contestației formulate împotriva soluției de ridicare a măsurilor asigurătorii.</p>
		Cererea de ridicare a		<p>(1) Măsurile asigurătorii vor fi ridicate, de îndată, de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale și prin încheiere, de judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară sau în alte proceduri ce sunt de competența judecătorului de cameră preliminară ori de</p>

		măsurilor asigurătorii		<p>instanța de judecată, în cursul judecătii, la cererea persoanei interesate, dacă au încetat temeiurile de fapt și de drept care au determinat instituirea acesteia ori dacă au apărut împrejurări noi din care rezultă nelegalitatea sau netemeinicia ei.</p> <p>(2) Dispozițiile art. 250 și art. 250¹ se aplică în mod corespunzător, cu excepția art. 250 alin. (2) și 250¹ alin. (3) teza întâi.</p>
		Adaptarea măsurilor asigurătorii		<p>(1) Măsurile asigurătorii pot fi adaptate de procuror, prin ordonanță, în cursul urmăririi penale și prin încheiere, de judecătorul de cameră preliminară, în procedura de cameră preliminară sau în alte proceduri ce sunt de competența judecătorului de cameră preliminară ori de instanța de judecată, în cursul judecătii, la cererea persoanei interesate și în condițiile legii, în vederea menținerii unui raport de proporționalitate între exercitarea dreptului de proprietate asupra bunului indisponibilizat și scopul măsurii asigurătorii prevăzut de lege.</p> <p>(2) Dispozițiile art. 250 și art. 250¹ din Codul de procedură penală se aplică în mod corespunzător.</p>
252 ¹	Cazuri speciale de valorificare a bunurilor mobile și imobile sechestrate	<i>Nu au făcut obiectul analizei</i>		

252 ²	Valorificarea bunurilor mobile sechestrate în cursul urmăririi penale	
252 ³	Valorificarea bunurilor mobile sechestrate în cursul procedurii de cameră preliminară și al judecății	
252 ⁴	Contestarea modului de valorificare a bunurilor mobile sechestrate	